Prijs f 0.50

5e JAARGANG No. 1
JANUARI 1951

NEDERLAND POLEN

Wintersport in Polen, Karpacz. Hier brengt de Poolse jeugd haar vacanties door

UIT DE INHOUD:

Nieuwjaarsboodschap van de Poolse President • Prijsverlaging in Polen
Rosa Luxemburg en haar Hollandse vrienden • Uitbreiding van de Poolse Kledingindustrie
De Metro te Warszawa • Volkstoneel in het Nieuwe Polen
De Poolse Nationale Opera Halka • Het Wetenschappelijke Congres te Warszawa
Jozef Kessel bezoekt het Vredescongres

UITGAVE DER VERENIGING NEDERLAND—POLEN

Een Koreaanse moeder

Ter gelegenheid van het tweede Wereldcongres in Warszawa stelden de Poolse beeldhouwers hun werken ten toon onder de titel: „In de strijd om de vrede". Ook de grafici, de schilders en de film lieten zich niet onbetuigd. Wij geven enige reproducties van deze tentoonstelling.

Beeldhouwwerk van Borys Michalowski „De nieuwe weg"

Karpacz, een geliefd vacantieoord van de Poolse werkende bevolking, in winterkleed. De hut aan het kleine meertje in schilderachtige omgeving

Schilderij van de kunstenares Helena Kraiewska

Beeldhouwwerk van de student Mszatkowski „Wij maken agressie onmogelijk"

De president van de D.D.R., Wilhelm Pieck, in een kindercrèche van de tractorenfabriek Ursus in Polen

MAANDBLAD TER BEVORDERING DER ECONOMISCHE EN CULTURELE BETREKKINGEN

Redacteuren:
S. van Praag
M. Górzyński

Nederland-Polen

Postrek. 518467
Penningm. v. d.
Ver. Nederland-
Polen - Leiden

Redactie-Secretariaat: (Redakcja i Administracja) J. W. Brouwersplein 7 - Telefoon 20992 - Amsterdam

Nieuwjaarsrede van president Bierut

Het is niet alleen een bewijs van beleefdheid dat wij enige kolommen van ons blad openstellen voor een fragment uit de rede, welke het Poolse staatshoofd, President Bierut, bij de jaarsovergang tot zijn medeburgers heeft gericht. Wij deden dit ook, omdat uit deze toespraak wel heel duidelijk blijkt, hoe diep geworteld ginds het verlangen is, om het zesjarenplan volledig te doen slagen, hetgeen alleen in een sfeer van vrede mogelijk is. Daarom is deze rede ook voor niet-Polen van de grootste betekenis.

„Het jaar, dat voorbij is gegaan, was het eerste jaar van ons machtig zesjarenplan — het plan van een groot opgezette industrialisering van Polen en van de opbouw van de grondslagen van het socialisme in ons land. Afscheid nemend van dit jaar constateren wij met vreugde: de Poolse arbeidersmassa heeft met goed gevolg, vóór de vastgestelde termijn of zonder vertraging en in het algemeen met een surplus de taak van het afgelopen jaar 1950 vervuld. Wij hebben het recht om trots te zijn op dit nieuwe, belangrijke succes.

De taken van het eerste jaar van het zesjarenplan waren niet gemakkelijk, zij vormden een zwaar examen voor de industrie en de andere bedrijfstakken van de gehele natie. Dit examen is met een goede uitslag bekroond.

Wij hadden een aanzienlijke verhoging van de productie der industrie beraamd in vergelijking met het voorafgaande jaar — nl. 22 %. De arbeidersklasse heeft deze taak uitgevoerd met een surplus. De bouw van nieuwe industriële bedrijven, nieuwe fabrieken, nieuwe huizen, nieuwe scholen, nieuwe centra van gezondheidszorg, wetenschap, cultuur en kunst werd gepland op een quantum van bijna de helft meer dan van het voorafgaande jaar. De arbeidersmassa verwezenlijkte dit plan op een nauwkeuriger en beter georganiseerde wijze dan in de vorige jaren.

Waarvan getuigen deze schitterende resultaten van de arbeid van het Poolse volk?

Zij getuigen, dat in ons volk machtige krachten en scheppende talenten vrij komen, groeien en rijpen, dat zij mogelijkheden voor hun ontwikkeling vinden, zoals ons volk die vroeger nimmer heeft bezeten. Laten wij ons eens herinneren, welk een ernstige zorg het in het vooroorlogse Polen de arbeider kostte om vast werk te vinden. Thans behoort deze zorg voor goed tot het verleden. Thans heeft ons vaderland in steeds groter getale vaardige talenten, scherpzinnige geesten en voortreffelijke talenten nodig. Laat ons eens bedenken, welk een zware last voor vele moeders en vaders de geboorte van een kind, de uitbreiding van het gezin betekende, hoeveel vondelingen er opgenomen waren in gestichten en tehuizen en welk een hoog percentage de zuigelingensterfte bedroeg. Thans vormt de stijging van het geboortecijfer een succes, dat door het hele volk met vreugde wordt begroet, thans komt de staat iedere werkende moeder en haar pas geboren kind te hulp, thans is niet alleen de zuigelingensterfte, maar ook de sterfte van volwassenen aanzienlijk gedaald in vergelijking met de jaren vóór de oorlog. Thans wacht het land met ongeduld op de nieuwe kaders, die onder de jeugd geschoold worden, thans vinden meisjes en jongens wanneer ze van school komen, onmiddellijk zonder moeite werk in het beroep, dat zij zelf gekozen hebben. Thans kan iedereen, die zijn kennis, zijn vakbekwaamheid, zijn bevoegdheden wenst uit te breiden, dit bereiken.

Wat betekenen de goede resultaten van de arbeid in het eerste jaar van het grote Poolse industrialisatieplan voor de economie en cultuur van ons land, welk gewicht en betekenis hebben zij voor de verdere krachtstoename en voor ons land in de naaste toekomst?

Zij getuigen onmiskenbaar van het feit, dat de grote, baanbrekende en verbazingwekkende taken van het zesjarenplan uitvoerbaar zijn. En dit alles is weer afhankelijk van onze arbeid, ons enthousiasme, onze offervaardigheid, onze bekwaamheid en onze organisatie in het thans beginnende jaar 1951. De taken van dit nieuwe jaar zijn groter, de afmetingen van de productie zijn forser, de bedragen, welke besteed worden aan de opbouw, aan nieuwe investeringen zijn hoger dan in het afgelopen jaar. Maar hoe meer middelen wij ten koste leggen aan de nieuwe techniek, aan nieuwe, betere machines en werktuigen, kortom, aan de verwezenlijking van het grote industrialisatieplan van Polen, des te sneller zullen onze krachten groeien, in des te betere omstandigheden zal zich met ieder volgend jaar onze arbeid ontwikkelen, des te groter zal de toename van onze nationale rijkdom zijn, des te sneller en schitterender ontwikkeling garanderen wij ten bate van onze cultuur, ten bate van de kracht en het welzijn van ons vaderland.

Nooit tevoren, in geen enkel vroeger tijdvak van onze geschiedenis, was ons volk in de gelegenheid zulke krachtige en blijvende fundamenten te leggen voor zijn toekomst als dit thans het geval is." —

„— Wij leren steeds beter te bouwen. De gelederen der voorarbeiders groeien, de vormen en resultaten van de socialistische arbeidswedijver groeien eveneens, steeds schitterender, hartelijker en offervaardiger ontvlamt in de harten van de jeugd en van de moedige arbeiders het hartstochtelijk enthousiasme voor de arbeid, welk enthousiasme het grote industrialisatieplan van Polen verwezenlijkt. De arbeidsproductiviteit groeit dus en wij bereiken geleidelijk een vermindering der productiekosten. Ten gevolge daarvan kunnen wij ge-

Nimmer te voren in de Poolse geschiedenis heeft ons volk zulke mogelijkheden gehad om de fundamenten van zijn toekomst duurzaam te bevestigen

leidelijk overgaan tot een welberaamde politiek van prijsverlaging op industrieproducten en algemene consumptiemiddelen. Een verdere stijging der productiviteit en daling der productiekosten garandeert de verhoging van het reele loonpeil, en daardoor tevens een verhoging van het levenspeil der arbeidende massa. Dit geschiedt tevens langs de weg van een systematische groei van de koopkracht van het geld.

Onze landbouw en veeteelt ontwikkelen zich en breiden zich uit. Steeds meer tractors en machines bewerken onze velden, steeds meer kunstmeststoffen verhogen de vruchtbaarheid. De oogsten worden rijker ten gevolge van de betere bewerkingsmethodes, van de toenemende ervaring en de agrarische kennis onder de boeren. De staatshulp voor de landbouw, het volgens plan leveren van vee en van gewassen aan de industrie, de steeds ruimere ontwikkeling van het coöperatiewezen, van de electrificatie, van het onderwijs en van de cultuur op het platteland werken mede aan de groei van de landbouwproductie. Naast en boven de rijke boeren kregen de kleine en middelgrote boeren steeds meer betekenis op het platteland. Steeds duidelijker zien zij de resultaten van de zorg en hulp van de zijde van de staat, en van de zijde der arbeidersklasse. Steeds actiever is hun aandeel in de adviserende lichamen, in het bestuur van de staat.

Ondanks vooroordelen en vijandige propaganda banen de landbouwcoöperaties zich steeds doelmatiger een weg. De resultaten van hun werk leveren een bewijs en een voorbeeld van de superioriteit van deze vorm van landbouw, welke voor de werkende boeren een stijging van welstand en cultuur betekent. Ondanks de belangrijke stijging der consumptie van vlees en landbouwproducten kunnen wij onze behoefte aan deze landbouw- en veeteeltproducten reeds geheel zelfstandig bevredigen. De landbouwer heeft thans geen enkele zorg en moeite meer ten opzichte van de verkoop van zijn producten, terwijl de stabiliteit van de prijzen voor deze voornaamste producten van landbouw en veeteelt hem de rendabiliteit van zijn bedrijf waarborgt.

Belangrijke resultaten bracht het afgelopen jaar ons op het gebied van de ontwikkeling van de buitenlandse handel en de zeescheepvaart. De Poolse handelsschepen hebben dit jaar op hun reizen over de oceanen de havens aangedaan van de Levant, India, Pakistan en China. Onze visserij ontwikkelt zich snel. In steeds ruimer mate wordt onze Poolse zee het terrein van de arbeid en de ervaringen van nieuwe generaties jonge mensen, en de zeevaartscholen leveren steeds nieuwe kaders van toekomstige zeelieden af

Het afgelopen jaar bracht ons nieuwe bewijzen van het grote voordeel, dat wij trekken uit onze samenwerking met Sowjet-Rusland, uit zijn broederlijke hulp en zijn bereidwilligheid zijn technische en wetenschappelijke resultaten met ons te delen. Wij hebben ons ervan overtuigd, welk een machtige drijfkracht dit land is voor de ontwikkeling van onze nationale kunst en wetenschap. Wij hebben ons ervan overtuigd, welk een steun wij ondervinden van de steeds nauwere samenwerking met de andere Oost Europese landen, waar zich nieuwe levensvormen hebben ontwikkeld en dit geldt natuurlijk ook voor

de Chinese volksrepubliek en de Duitse Democratische Republiek.
Burgers, Vrienden.
Met trots nemen wij afscheid van het afgelopen jaar, een jaar van prachtige scheppende arbeid; met moed, met nieuwe krachten begroeten wij het nieuwe jaar. Welke kwestie, welke opdracht moeten wij als eerste stellen bij ons streven en onze inspanning?
De belangrijkste, meest essentiëele aangelegenheid, de voornaamste taak van ons en van alle arbeidende mensen over heel de wereld is de versterking van de strijd voor de vrede." —

„— De krachten van de strijders voor de vrede zijn thans vele malen groter dan tijdens de vorige oorlog en ze zullen voortdurend groeien. De grondslag van hun groei en hun kracht is de moreel-ideële kracht van millioenen mensen, is de algemene vredeswil, is de vreedzame scheppende arbeid van de volken, die bevrijd zijn van het juk, dat hen vroeger drukte. Het vredeskamp is thans, indien het al zijn krachten verenigt, in staat zich te verzetten tegen een oorlog. Daarom mogen wij geen krachten en geen offers sparen om onze weerbaarheid te vergroten." —

„— Dat is duidelijk voor ieder, die vroeger aarzelde of die het volgende nog niet inzag:
In de kapitalistische landen nemen de duurte en de werkloosheid toe, daar groeien de angst en de onzekerheid voor de toekomst.

Bij ons in het vredeskamp versterkt zich de broederlijke samenwerking, daar is arbeid voor iedereen, zekerheid voor de toekomst en een onbuigzame wil tot verdediging van hetgeen wij verworven hebben." —

„— Met des te grotere overgave en enthousiasme moet ons volk zich verenigen en zijn scheppende, vreedzame arbeid versterken, daar deze onze beste bijdrage is in de strijd van de mensheid om de vrede. Onze opbouw, onze resultaten, ieder procent, dat wij produceren boven ons groot industrialisatieplan, vermeerdert de krachten van het gehele volk en deze krachten dienen thans onbetwistbaar de grote en algemeen menselijke zaak van de vrede.
Om deze groei van krachten te bespoedigen, om het tempo van onze opbouw en de industrialisatie des lands te garanderen en te verhogen, om onze successen te bestendigen en uit te breiden, moeten wij onze wilsuitingen nog krachtiger samenbundelen, moeten wij een scheppend initiatief ontwikkelen, moeten wij de socialistische arbeidswedijver intensiveren, en enthousiasme en offervaardigheid wekken onder onze kameraden. Laat ons de strijd aanbinden tegen alle symptomen van verkwisting en verontachtsaming van ons nationaal bezit, hetwelk wij gezamenlijk moeten behoeden en vermeerderen. Laat ons spaarzamer, met meer omzichtigheid, bekwamer te werk gaan en ons aan deze principes houden als aan het hoogste morele gebod en dit beschouwen als een dure plicht tegenover ons vaderland. Iedere Pool moet zich rekenschap geven van het feit, dat hij door zijn dagelijks werk het zijne bijdraagt voor de kracht, de macht van ons vaderland en dus daardoor een stuk geschiedenis maakt. Wij handhaven de onafhankelijkheid van Polen, wij staan op de bres ter verdediging van zijn betekenis en van de achting, die het geniet bij andere volken. Wij bouwen met onze inspanning van heden een betere toekomst op voor onze generatie en de generatie van onze kinderen. Laat ons hieraan dagelijks onophoudelijk denken en geen krachten sparen om ons Nieuwe Polen de rijkste bloei te garanderen van zijn cultuur, kracht en rijkdommen, en door de groei van zijn scheppingen en verworvenheden het onze bijdragen voor de overwinning van de progressieve ideeën der mensheid, ten einde de vrede en de broederschap tussen de volkeren te bestendigen." —

„Burgers, Vrienden!
In harde arbeid en strijd roeien wij bij ons steeds doelmatiger de overblijfselen van toestanden uit, welke gebaseerd zijn op exploitatie, vernedering en onderdrukking van de ene mens door de andere. Steeds krachtiger baseren wij de betrekkingen tussen de mensen op de edele, socialistische principes van vriendschappelijke samenwerking en broederlijke, wederzijdse hulp. Het is ons aller vurige wens, dat wij in 1951 ondanks alle onjuiste meningen omtrent ons in omloop gebracht, op deze weg verdere successen zullen kunnen behalen. Hiernaar zullen wij door onze eendracht sterker dan ooit, volhardend streven. Ik wens U van ganser harte geluk en voorspoed voor het nieuwe jaar 1951!"

Prijsverlaging in Polen

Belangrijke besluiten van de Poolse ministerraad

Op 30 December 1950 heeft de Poolse Ministerraad een belangrijk besluit genomen aangaande de prijsverlaging van sommige artikelen van algemeen gebruik en een reeks uitrustings- en investeringsgoederen. De tekst van het besluit laten wij hieronder volgen:

BESLUIT VAN DE MINISTERRAAD

van 30 December 1950 inzake de prijsverlaging van enige artikelen van algemeen gebruik.

I.

De Ministerraad verklaart, dat ten gevolge van de verlaagde kosten van productie en omzet alsmede ten gevolge van de ingevoerde hervorming van het monetaire stelsel en de verdere inperking van de kapitalistische elementen, de mogelijkheid is ontstaan om een begin te maken met een politiek van prijsverlaging der algemene verbruiksgoederen.

II.

In verband met het bovenstaande, besluit de Ministerraad met ingang van 1 Januari 1951 de prijzen van bepaalde algemene verbruiksartikelen te verlagen, en wel:

1.	varkensvlees	met 10 %
2.	ham en worst, gemiddeld . . .	„ 5 %
3.	varkensvet van alle kwaliteiten .	„ 5 %
4.	huishoudzeep	„ 10 %
5.	schoeisel geproduceerd door de staatsindustrie:	
	a) herenschoenen met leren zolen gemiddeld	„ 9 %
	b) heren- en damesschoenen met crêpezolen gemiddeld . . .	„ 20 %
	c) stoffen schoenen gemiddeld . .	met 5,5%
	e) overschoenen gemiddeld . .	„ 9,5%
6.	leren galanteriewaren, geproduceerd door de staatsindustrie gem. . .	„ 13 %
7.	lucifers gem.	„ 20 %
8.	sommige electrotechnische artikelen voor algemeen gebruik (verschillende soorten schakelaars, kleine onderdelen voor electrische leidingen, radio-onderdelen) gemiddeld . .	„ 18 %

De 15e Januari was het 32 jaar geleden, dat Rosa Luxemburg en haar geestverwant Karl Liebknecht op de wreedaardigste wijze vermoord werden. Waar nu deze merkwaardige vrouw Poolse van geboorte was en haar jeugd in Polen heeft doorgebracht, moet een orgaan, dat aan Polen is gewijd, het als zijn plicht beschouwen, haar nog eens te herdenken.
Ook al dreigt de tegenwoordige generatie afgestompt te geraken door de helse gebeurtenissen, welke zij doorleefd heeft — wij denken b.v. aan de veemgerichten en aan de gruwelen in de concentratiekampen — toch zal ook zij steeds weer met afgrijzen het sobere relaas herlezen, hetwelk een Clara Zetkin heeft uitgebracht over de slachting op die Januaridag. Zeer pijnlijk doet het aan, dat de zich socialist noemende Scheidemann zijn sanctie aan deze wandaad verleende en aldus de koorzang der al-Duitsers ondersteunde, wier bestiaal gekrijs culmineerde in een „Die Blutschuld, die Rosa Luremburg auf sich geladen hatte, schrie nach Vergeltung" (Deutsche Zeitung) en „Die verlangte Sühne war gerecht; man schlug die Galizierin tot" (Täglische Rundschau).
Polen herdenkt dan deze rouwdag, al mag een zeer belangrijke omstandigheid niet uit het oog worden verloren. De in het door het Tsarisme verdrukte Polen geboren Rosa Luxemburg (zij zag in het jaar 1870 te Zamość het levenslicht) heeft zich in onomwonden bewoordingen gekant tegen het herstel van de Poolse onafhankelijkheid; zij beschouwde dit als een terugvallen in een ideologie waarmee de geschiedenis had afgerekend. Wil men een van haar uitlatingen, die duidelijk blijk geven van deze geestesgesteldheid dan leze men b.v. het verslag van het Vijfde Internationale Socialistische Congres in 1900 te Parijs gehouden, waar zij als jong gedelegeerde een referaat uitbracht en waar zij dan ietwat smalend spreekt over hen „die de fantastische droom koesteren van een herstel van Polen". De latere gebeurtenissen hebben haar, wat dit betreft, totaal in het ongelijk gesteld, deze fantastische droom is een hechte werkelijkheid geworden. Het zou zeer verleidelijk zijn op deze en andere quaestie's dieper in te gaan, waarbij dan haar polemieken tegen Lenin aan een analyse onderworpen moesten worden; op ons rust echter een andere taak, wij hebben hier te vermelden welke relaties er bestaan hebben tussen de Poolse Rosa Luxemburg en vertegenwoordigers van het Nederlandse intellect. Zij vertoefde graag in Nederland, haar gastvrije Berlijnse woning stond altijd open voor Hollandse bezoekers en Gorter, Pannekoek en Henriëtte Roland Holst hebben haar daar vaak opgezocht. De laatste heeft een uitvoerige monographie over haar geschreven, die in sommige onderdelen aanvechtbaar — we denken speciaal aan de visie van de Hollandse schrijfster op Rosa's vriend, de eveneens door de prae-Nazi's vermoorde Tyschka — toch boeiend genoemd mag worden. Er bestond zonder enige twijfel een affiniteit tussen beide vrouwen, al kan het dan ook betwijfeld worden, of Rosa het tegenwoordig geestelijk stadium van haar vriendin als een evolutie zou hebben beschouwd. De Poolse denkster, die vooral in haar hoofdwerk „Die Akkumulation des Kapitals" diep op de Marxistische leerstukken ingaat, bevindt zich wat dat betreft, op een eerbiedwaardige afstand van de Hollandse dichteres, die in haar kortelings verschenen autobiografie met overigens sympathieke openhartigheid verklaart, dat haar gemis aan mathematische scholing haar belette tot Marx leer door te dringen.
De eerste brief van Rosa tot haar Hollandse vriendin gericht dateert van 27 October 1904. Zij heeft juist een van haar ontelbare gevangenisstraffen achter de rug en ze heeft die gevangenistijd zo goed

Rosa Luxemburg in gezelschap van Troelstra en

Rosa Luxemburg en ha

---

9. sommige metalen artikelen voor algemeen gebruik (sloten, schroeven enz., leidingbuizen voor het binnenhuis, hoefbeslag e.a.) gem. . . „ 30 %
10. vensterglas gem. . . . . . . „ 37 %

III.

De uitvoering van dit besluit wordt opgedragen aan de president van de Nationale Commissie voor economische planvorming en aan de Minister van Binnenlandse Handel.

BESLUIT VAN DE MINISTERRAAD

van 30 December 1950 ten aanzien van de prijsverlaging van uitrustings- en investeringsgoederen.

In aanmerking nemend zowel de tot dusverre behaalde resultaten op het gebied van de verlaging der productiekosten alsook de noodzaak van een verdere systematische strijd voor uitbreiding en intensivering van deze resultaten, besluit de Ministerraad:

I.

met ingang van 1 Januari 1951 een prijsverlaging in te voeren voor een reeks investerings- en uitrustingsgoederen.
Inzonderheid worden per 1 Januari 1951 de prijzen verlaagd van:

1. producten der metallurgische industrie . . . . met 7 %
2. metalen artikelen, speciaal gegoten voorwerpen, metaaldraad en producten hiervan, schroeven enz., beslag voor bouwdoeleinden en voor meubelen en andere metalen uitrustingsartikelen gem. . . . . met 29 %
3. electrische machines en apparaten, transformators, thermotechnische installaties, teletechnisch materiaal en installatiemateriaal gem. . . „ 25 %

lara Zetkin rijden door Stuttgart in een landauer

ar Nederlandse vrienden

mogelijk trachten te gebruiken. Zij heeft zich namelijk verdiept in de philosofie van de ook door Marx zeer bewonderde Leibniz, ze heeft kennis genomen van diens verhouding tot de grote Christiaan Huyghens en ze informeert of de in die tijd bewonderde brave schrijfster van socialistische tendensromans, Cornelie Huyghens een afstammeling is van de grote natuurkundige. Zij geeft in dezelfe brief haar voornemen te kennen om de Nederlandse socialistische beweging grondig te gaan bestuderen. Deze interesseert haar veel meer dan de Skandinavische; speciaal Denemarken heeft een duffe indruk op haar gemaakt, ze kan zich nauwelijks voorstellen, dat Hamlet daar thuis hoort. Zij denkt niet zonder weemoed terug aan de dagen, die zij in Amsterdam heeft doorgebracht, toen daar Augustus 1904 het internationaal socialistisch congres had plaats gevonden, waar „de jonge buurten der oude Amstelstad rondom het concertgebouw 's avonds de galm opvingen van in vele talen gevoerde gesprekken."

Haar verlangen om meer aan de weet te komen omtrent de Hollandse bewging is zo sterk, dat zij zich zelfs de moeite getroost om Nederlands te gaan leren, dit gaat aanvankelijk met moeilijkheden gepaard, maar ten slotte lukt het haar zelfs Nieuwe Tijd-artikelen te lezen.

Wij leren uit het boek van Henriëtte Roland Holst (ook haar autobiographie bevat enkele vóor ons doel belangrijke gedeelten) Rosa Luxemburg kennen als een persoonlijkheid, die ook buiten de economie en de politiek velerlei diepgewortelde belangstelling had. Haar speciale liefde ging naar Mozart uit. Vaak voelde zij op enigszins vervelende vergaderingen een heimwee naar diens werken. Het mag verwondering baren, dat deze geweldige strijdster zich meer tot Mozart dan tot Beethoven voelde aangetrokken.

Ook uit de geschriften van een andere Nederlandse persoonlijkheid uit die dagen vangen we iets over Rosa Luxemburg op. In de 4 delen van Troelstra's gedenkschriften wordt ze hier en daar herdacht. Op het meer genoemde internationaal congres verscheen Troelstra af en toe met zijn zeer bekoorlijk dochtertje. Rosa schonk veel aandacht aan het kind en noemde de blondine schertsend de kleine Walküre. Weinig had zij kunnen denken, dat de grote Duitse Walküren er later het hare toe zouden bijdragen haar de dood in te jagen.

Troelstra's boek bevat talrijke interessante illustraties. Op twee van deze komt Rosa voor. De goedhartige, maar ijdele van Kol vond het nodig op de feestelijkheden na het congres een Javaanse dans ten beste te geven. De bewegingen van deze logge kamerolifant zullen wel enigszins afgeweken hebben van de gracieuse gebaren der Javanen. Een groepje toeschouwers schijnt dat vermoed te hebben. Ze staan er met een spottende glimlach naar te kijken. Onder hen bevindt zich ook Rosa Luxemburg.

De tweede kiek verplaatst ons naar het in 1907 in Stuttgart gehouden Internationaal Socialistische Congres. In een landauer (hoe ver ligt deze tijd achter ons) hebben twee heren en twee dames plaats genomen. Op de ene bank zitten Troelstra en Van der Velde, op de andere Clara Zetkin en Rosa Luxemburg. Bij het aanschouwen van dit vreedzame tafreeltje konden we een droeve bijgedachte niet onderdrukken. Tien jaar na dit congres zal de te veel aan impulsen onderhevige Troelstra in Stockholm (en vroeger) zijn vertrouwen stellen in een Scheidemann, die de moord op de landauergenote gepleegd, rechtvaardigde.

P.

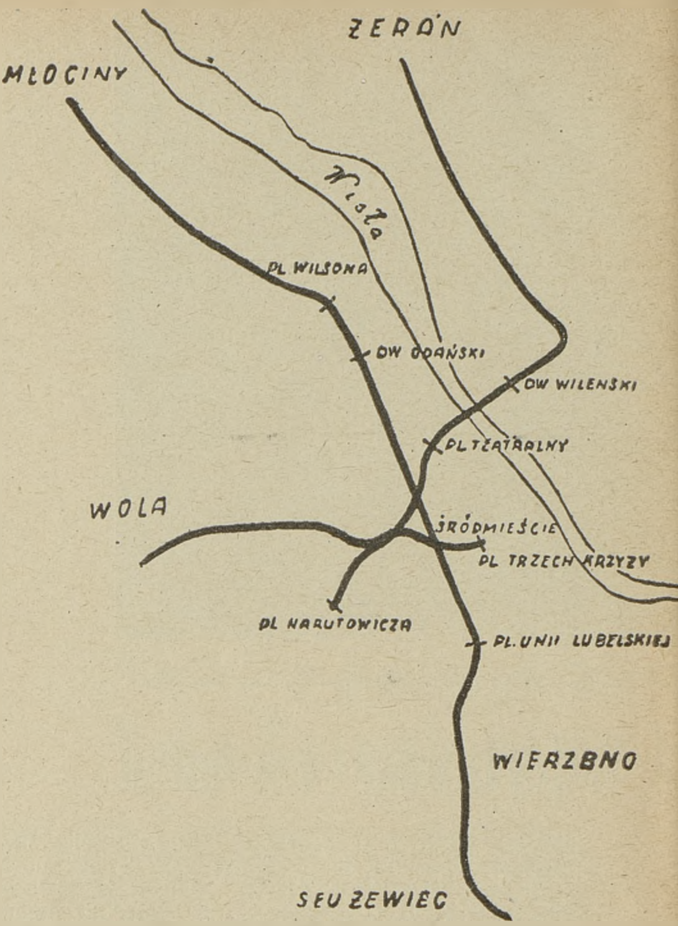
4. spoorwagens en spoormegmaterieel gem. . . . . met 11 %
5. machines, zwaar materiaal en ketels, gem. . . . . „ 13 %
6. draaibanken voor metaal en hout, gem. . . . . „ 16 %
7. machines en werktuigen voor de arbeid in de mijnen . . . . . „ 12 %
8. textielmachines gem. . . . . . „ 14 %
9. automaterieel (tractors, vrachtauto's aanhangwagens en motoren, motorpompen) gem. . . . . „ 15 %
10. vlak glas gem. . . . . . . „ 30 %
11. houten verpakkingen en timmerhout voor het bouwbedrijf (geproduceerd door het Centraal bureau voor de Houtindustrie) gem. . . . . „ 21 %
12. chemische producten en halfproducten, bestemd voor de voorziening van de industrie, en lasgereedschap gem. . . . . met 24 %
13. rubberartikelen (binnen- en buitenbanden voor vrachtauto's en tractors, transporters, riemen en andere installatieartikelen) gem. . . „ 24 %
14. technische artikelen en beschermingsartikelen van leer, gem. . . „ 21 %
15. technische artikelen en weefsels . „ 15 %
16. papier voor industrie en techniek, karton en board, gem. . . . . „ 28 %
17. vuurvast materieel, gem. . . . „ 10 %
18. sommige isolatiematerialen (voor het bouwbedrijf), gem. . . . „ 32 %

II.

De uitvoering van dit besluit wordt opgedragen aan de President van de Nationale Commissie voor het economische plan en aan alle desbetreffende ministers.

De bouw van de eerste Ondergrondse te Warszawa

Kort voor Kerstmis werd de bevolking te Warszawa een verheugende tijding medegedeeld, n.l. dat de regering besloten heeft onmiddellijk te beginnen met het bouwen van de eerste lijn van een ondergrondse, daar Warszawa zich dusdanig heeft uitgebreid, dat dit tot een noodzakelijkheid is geworden. Het gehele net moet in 1965 klaar zijn over een lengte van 37 km. De twee eerste lijnen moeten 1956 gereed zijn. Het voorbereidende werk is reeds begonnen. Het werk zal met de meest moderne machines geschieden. Dit is voor Polen en voor de hoofdstad een zeer belangrijk gebeuren. Hierdoor zal het verkeersprobleem voor Warszawa geheel worden opgelost. De twee eerste lijnen zullen lopen van noord naar zuid en van west naar oost. De treinen van de ondergrondse zullen in de spitsuren om de twee minuten lopen, waardoor reeds in 1957 in één richting en op één lijn 45.000 mensen op die spitsuren kunnen worden vervoerd en over de gehele dag een half millioen. De lijnen, die gebouwd worden, zullen straalvormig zijn.
Bij deze gigantische onderneming zullen de beste speciaisten en hoog-gekwalificeerde arbeiders betrokken worden. Een zeer groot aantal constructeurs, biologen, architecten en kunstenaars zullen er voor zorgen dat de ondergrondse een waardige plaats zal innemen in het nieuwe Polen, en men zal zich spiegelen aan de evaringen van de Russen, die over een van de schoonste ondergrondsen beschikken.

Schets van de metro te Warszawa

Uitbreiding der Poolse kledingindustrie

In de eerstkomende jaren zal Polen nieuwe fabrieken voor de textielindustrie bouwen en de bestaande fabrieken moderniseren, alsmede het materiaal verbeteren. Deze tak van industrie is pas na de oorlog bezig tot bloei te komen. Vlak na de oorlog was er nog een groot gebrek aan grondstoffen. Naast de confectie-fabrieken zullen er ook staatsbedrijven komen voor maatkleding. De dames- en kinderconfectie zal op grote schaal worden uitgebreid. Men wil in 1955 de voorraad 5½ maal vergroot hebben. In andere takken van de confectie-industrie wil men de productie verdubbelen. Confectiebedrijven van privé-ondernemingen (met minder dan 40 arbeidskrachten) moeten gedeeltelijk de burgerbevolking voorzien, terwijl de staatsbedrijven het gehele overhedsapparaat bedienen en alle uniformen leveren.
Op technisch gebied zal in 1955 de kleding-industrie sterk gemechaniseerd zijn. De verouderde knipmachines zullen door nieuwe worden vervangen. De manier om tot de meest rationele werkwijze te komen wordt onderzocht door het laboratorium van de confectie-industrie.
Op het ogenblik wordt er veel aandacht besteed aan de breedte der stoffen en het is wel interessant hier te vermelden, dat men een breedte van 142 cm wil verhogen tot 148 cm plus 2 cm weefkant, daar deze breedte het mogelijk maakt het knippen van voor- en achterkant van overalls uit *een enkele*breedte te knippen.
Deze nieuwe stofbreedte kan verkregen worden op 70 % van de bestaande weefgetouwen, zodat de wolindustrie reeds dit jaar met de nieuwe stofbreedte gaat beginnen. Om het uitbreiden van de confectieindustrie zoveel mogelijk te bevorderen heeft de staat credieten ter beschikking gesteld, waardoor men dit jaar 3000 nieuwe machines kan aanschaffen. Bovendien zullen er 14 nieuwe kledingfabrieken worden gebouwd.
Deze fabrieken zullen in 3 typen worden verdeeld:

1. grote bedrijven met 500 machines;
2. middelsoort bedrijven met 300 machines;
3. gewone bedrijven met 200 machines.

De bedrijven met 500 machines stellen ongeveer 2500 arbeiders, de beide andere typen 800 arbeiders te werk.
Het merendeel van de bedrijven der kleding-industrie ligt op het ogenblik in het westen van Polen. De nieuwe fabrieken zullen voornamelijk in de weinig geindustrialiseerde gebieden ten oosten van de Weichsel worden gebouwd. Deze geografische verdeling der nieuwe fabrieken zal het mogelijk maken om de overbevolking van het platte land te voorkomen, daar de gezinnen waarvan de ouders in deze tak van industrie werken, zich naar die delen van het land zullen verplaatsen, waar de fabrieken staan.

De uitvoering van Buitenlandse Handelsovereenkomsten met Polen

Het onderstaande is ontleend aan het nieuwe maandblad „Polish Foreign Trade", waarvan in December van het vorig jaar het eerste nummer verschenen is; het blad wordt door de Poolse Kamer van Koophandel voor het Buitenland in Warszawa in het Engels uitgegeven.

Polen heeft in de jaren na de oorlog met niet minder dan 28 landen handelsverdragen afgesloten. Maar ook buiten deze verdragen worden door Polen handelsovereenkomsten tot stand gebracht. Zo heeft Polen in het afgelopen jaar met maatschappijen in 49 verschillende landen handelsbetrekkingen aangeknoopt.

Export en Import.

De wederopbouw van de Poolse buitenlandse handel na de oorlog heeft het mogelijk gemaakt, het gehele in- en exportverkeer op 35 grote lichamen te concentreren, waarvan ieder binnen een speciaal gebied werkzaam is. De omstandigheid, dat voor de ex- of import van een bepaald artikel slechts één enkel lichaam aangewezen is, blijkt een groot voordeel te zijn — zowel voor Polen zelf als voor zijn buitenlandse handelspartners. In de eerste plaats heeft deze organisatievorm het mogelijk gemaakt, de beste deskundigen op het betreffende gebied in één lichaam bij elkaar te brengen, en bovendien garandeert de beperking van het aantal ex- en importinstanties en hun onderworpen zijn aan de contrôle van het Ministerie voor Buitenlandse Handel de meest strikte nakoming van de handelsvoorschriften, m.a.w. de buitenlandse handelspartner verkrijgt een maximum aan zekerheid wat betreft de nauwkeurige en correcte uitvoering van zijn opdrachten.
Zo weet iedere buitenlandse importeur, dat hij zich slechts tot het bevoegde exportlichaam heeft te wenden, om zonder verwijl een offerte te krijgen over het gehele beschikbare assortiment van de betreffende tak van handel. Hetzelfde geldt voor de buitenlandse exporteur, die zich met de aangewezen Poolse instantie in verbinding stelt en door deze wordt ingelicht over alle mogelijkheden op de Poolse markt voor de afzet van zijn waren.

Transport.

Het grootste deel van de Poolse buitenlandse handel vindt zijn weg over zee en wel hoofdzakelijk over de beide havens Gdynia—Gdańsk en Szczecin. Hier zijn 8 scheepsmakelaarskantoren werkzaam als vertegenwoordigers van 63 buitenlandse scheepsagenturen; 41 vaste scheepvaartlijnen verbinden — naast een uitgebreid trampverkeer — de havens van Polen met de gehele wereld.

Betalingsverkeer.

De financiële afwikkeling van de buitenlandse handelstransacties ligt in handen van de Pools Nationale Bank en van de Warszawase Handelsbank. Deze beide instellingen werken met de belangrijkste banken in andere landen samen, waartoe — naast de Sowjet-Unie en de andere Oost-Europese landen — o.a. Argentinië, België, Brazilië, Finland, Frankrijk, de Duitse Democratische Republiek, Groot-Brittannië en zijn dominions, Zweden en Zwitserland behoren.
De buitenlandse handelspartner heeft hierdoor de gelegenheid, op een Poolse bank voor buitenlandse handel een conto te openen, of een grote bankinstelling in zijn eigen land met het uitvoeren van zijn financiële transacties te belasten.
De buitenlandse bezoeker van Polen heeft bovendien het recht, buitenlandse valuta — hetzij in de vorm van contant geld, hetzij in andere vormen — mee te nemen. Hij behoeft ze slechts bij zijn binnenkomst te tonen en ontvangt dan een verklaring, die hem het recht geeft, binnen 4 maanden hetzelfde bedrag weer mee terug te nemen.
In- of uitvoerrechten worden op dit ogenblik niet geheven; men behoeft slechts de onkosten, ontstaan door de keuring der waren en hun vervoerbewijzen te betalen.

Verdere bijzonderheden over de voorwaarden van de handel met Polen vindt men in het bij het begin genoemde tijdschrift „Polish Foreign Trade".

Het bezoek van Wilhelm Pieck aan Warszawa

In ons vorig nummer deelden we mede, hoe een in en buiten Duitsland gezien socioloog als Max Weber zijn landgenoten tot moord aanhitste op Polen, die oorspronkelijk Poolse streken tot de hunne verklaarden.
In dit nummer laten we zien, hoe een van de vaders van het wetenschappelijk socialisme, Friedrich Engels, reeds in het midden der vorige eeuw de rechtmatigheid dezer Poolse eisen erkende. Twee representanten dus van twee Duitslanden tussen welke wel een zeer diepe afgrond gaapt.
Een vertegenwoordiger van het Friedrich Engels — Duitsland nu — de President van de Oost Duitse Republiek, Wilhelm Pieck, heeft kortelings een bezoek aan Polen gebracht. In ondubbelzinnige bewoordingen heeft hij de rechtvaardigheid van de Poolse Oder- en Neissegrens erkend. We vonden het daarom nodig in ons tijdschrift enige gedeelten af te drukken van de redevoeringen, welke zijn gastheer, President Bierut en hij zelf bij dit bezoek hebben gehouden. De draagkracht hunner woorden raakt niet alleen de volkeren uit wier naam zij spraken, neen, deze heeft ook de grootste betekenis voor ons allen.

Duizenden bewoners van Warszawa waren op het station aanwezig, toen de President van de Oost-Duitse Republiek Wilhelm Pieck de 2e Dec., na een bezoek van 2 dagen de Poolse hoofdstad verliet. De president heeft verschillende nieuwe stadsdelen bezocht, alsmede het „huis van het Poolse woord" waar het 2de wereldvredecongres heeft plaats gevonden. Ook heeft hij een bezoek gebracht aan de traktorenwerken „Ursus".
Zijn indrukken heeft hij als volgt weergegeven: „Het meest ben ik getroffen door de vrolijke en gezonde kinderen van het stadsdeel: Mariastad, en door de kinderspeeltuin bij „Ursus". Hier heb ik gevoeld, welk een grootse en schone taak wij hebben. Wij willen onze kinderen gedurende hun gehele jeugd het gevoel mee geven, dat zij een vreedzame en gelukkige toekomst zullen hebben, en daarom alleen al zijn de vriendschapsbanden tussen onze beide volken van zo grote waarde.
In het middelpunt der feestelijkheden stond de ontvangst door Staatspresident Bierut op 19 December, waar begroetingsredevoeringen werden uitgesproken.

„Sinds honderden jaren," zo begon President Bierut, , zijn wij door een kleine groep jonkers en kapitalistische magnaten tegen elkaar opgezet. Geweld en agressie hadden de overhand, tegen het waarachtig belang van de beide volken. Deze „drang naar het Oosten" heeft ons volk dood en verderf gebracht, en heeft tweemaal in één generatie van ons land een slachtveld gemaakt. Pas sedert het eind van de tweede ocrlog bespeuren we een volkomen verandering in de Duits-Poolse betrekkingen. De vernietiging van het Hitlersysteem door het heldhaftig Sowjetleger heeft ook het Duitse volk de mogelijkheid verschaft de heilloze elementen uit te roeien, die steeds tussen de belangen van onze beide landen stonden.

De Duitse Dem. Republiek, onder uw leiding opgericht, vormt de grondslag voor een vreedzame en scheppende opbouw en is beslissend bij de betrekkingen tussen onze beide volken. Het bewijs hiervoor is het feit dat de grens aan de Oder en de Neisse de vredesgrens is geworden. Uw bezoek aan ons land is verder nog van grote internationale betekenis omdat dit bezoek juist plaats heeft in een felbewogen periode. De vernietigende krachten, welke wij in de laatste oorlog zulk een gevoelige slag hadden toegebracht, worden door elementen, die onze vreedzame opbouwarbeid negeren weer tot leven gebracht. Hun doel is het de volken van West-Europa op te zetten tegen de Sowjet-Unie, tegen Polen en de andere Oost-Europese landen.

Zij schromen daarbij niet de misdadigers van het fascisme weer aan de macht te brengen. Op deze wijze trachten zij dan, het kunstmatig verdeelde Duitse volk in een broederstrijd te storten om langs deze weg een veldtocht tegen de USSR en de andere Oost Europese volkeren te beginnen. De werkende massa van Duitsland en de gehele wereld," vervolgde de President, „heeft de ervaringen van de oorlog doorgemaakt, en doorleeft deze tragische gevolgen nog dagelijks. Zij wil geen oorlog, en zal zich niet als kanonnenvlees laten gebruiken. De volkeren wensen vrede. Uw bezoek, hooggeachte gast, is een machtig bewijs van de solidariteit van het gehele vredeskamp, en een even machtige waarschuwing voor hen, die blind zijn voor het diep geworteld vredesverlangen der massa."

President Pieck antwoordde o.a.: „Iets geheel nieuws op politiek gebied is tussen onze beide volken tot stand gekomen. Het is de nieuwe verhouding van goede buurschap en waarachtige vriendschap. Mijn bezoek alhier vindt plaats kort nadat de staatsgrenzen aan de Oder en de Lausitzer Neisse zijn gerealiseerd. Onze ontmoeting is een duidelijk symbool, dat onze beide volken alle moeilijke vraagstukken geregeld hebben, en dat zij op hechte basis, een eeuwigdurende en onvernietigbare vriendschap hebben gesloten.

In de plannen van hen, die blind blijven voor deze geheel nieuwe verhoudingen speelt Duitsland een heel bijzondere rol. In hun zeer doorzichtig streven hebben zij in de bezettingszône de oude, Duitse oorlogsdrijvers, de directeuren van banken en van de zwaar-industrie, niet alleen gespaard, maar ze hebben deze overal weer hoge en machtige posities verschaft. Daardoor wordt de herbewapening in de hand gewerkt.

Maar het is verkeerd," aldus de Pres., „om deze Duitse elementen te vereenzelvigen met het gehele Duitse volk. Er zijn duizenden bewijzen dat ook de bevolking van de Westduitse Bondsrepubiek een waarachtig verlangen heeft naar vrede en opbouwende arbeid. De Praagse conferentie der ministers van buitenlandse zaken heeft praktische en zeer wel doorvoerbare voorstellen gedaan om een waarachtig vredesverdrag voor Duitsland mogelijk te maken en om daardoor op vreedzame basis de eenheid tot stand te brengen van een vredelievend, democratisch en onafhankelijk Duitsland.

De nieuwe elementen in uw land hebben alle scheppende krachten van het Poolse volk tot leven gewekt. Ze scheppen op ieder gebied alle mogelijkheden tot ontplooiïng van het gehele volk, en tot het inzetten van ieders kracht op elk levensterrein. Ik hoop en wens, dat onze technici, onze arbeiders, onze jeugd en onze kunstenaars, die steeds uw land bezoeken en die het zullen blijven bezoeken, niet alleen met praktische ervaringen, maar ook met uw geestdrift voor de wederopbouw in onze republiek zullen terugkeren."

Redactie-Secretariaat:
TIJDSCHRIFT NEDERLAND-POLEN
(geopend dagelijks van 9—1 u.)
behalve Zaterdags
Amsterdam
J. W. Brouwersplein 7
Postgiro No. 518467 t.n.v. de Penningmeester van de Ver.
NEDERLAND-POLEN
TE LEIDEN

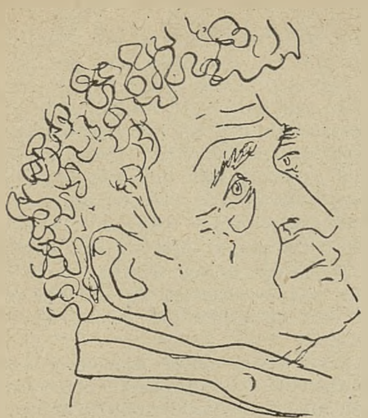
De president van de D.D.R. op bezoek op het Slot Belvedere bij de Poolse president

Wilhelm Pieck bekijkt de maquette van de Marszalkowska woonwijk

Joseph Kessel

Ik bezocht het Vredescongres

Het scheen me toe, dat het plein geen grenzen had. Het was geweldig groot, en er achter opende zich de oneindigheid, want de mondingen der verwoeste straten, en de open plekken tussen de ruïnes leidden als geweldige poorten naar de nacht en de ruimte. Het plein werd verlicht door sterke schijnwerpers: de maan en de brandende fakkels in de handen der defilerende menigte. Daarna vlamde het vuurwerk op; tegen de achtergrond van de vochtige omfloerste Novemberhemel vertoonden zich garven van licht, vonken, vlammen en vurige bollen.
Gesteund tegen de tribune, waarop de gedelegeerden van het Vredescongres stonden temidden van kreten, gezang en het onregelmatige stappen van duizenden voeten, dat geen begin en geen einde scheen te hebben, keek ik, hoe de volksmassa's van Warszawa over het plein stroomden. En van tijd tot tijd trachtte ik me te ontrukken aan de schoonheid van dit schouwspel, mij te bevrijden van de betovering, want ik wilde begrijpen, ik wilde me met mijn verstand rekenschap geven van de betekenis van die paar dagen, die ik had doorgebracht in de verwoeste hoofdstad van Polen en waarvan deze ongewone optocht de bekroning was.

Een week geleden was ik nog in Parijs, begraven in mijn werk en afleiding, in beslag genomen door mijn zaken en mijn gewoonten. In Warszawa was het uit Sheffield verjaagde Vredescongres reeds begonnen. En ik onderging, evenals trouwens mijn omgeving, de invloed van de kranten, die ik las, en schonk dus vrijwel geen aandacht aan het congres. En wanneer buiten die kranten een kort berichtje, een plotselinge mededeling tot me doordrongen en het dikke pantser van onverschilligheid doorboorde, dan dacht ik: „dat is met kunst en vliegwerk in elkaar gezet, een ballon, die zich uitzet, tot hij knapt." En als ik aan Warszawa dacht, dan stelde ik me dat voor als een sombere, neerdrukkende stad van onderdrukte, aan terreur onderworpen mensen...
Zo werkte op mij, evenals op velen van mijn kennissen, het gebrek aan inlichtingen en de traagheid van geest, welke tot gevolg had, dat mijn leven en mijn gedachten langs de weg van de minste weerstand gingen.
Toen een van mijn vrienden me voorstelde om als gast, als gewone toeschouwer naar Warszawa te gaan, nam ik de uitnodiging aan enkel uit nieuwsgierigheid en om te voldoen aan mijn voortdurende reislust. En nu is er niets meer overgebleven van mijn onverschilligheid, geringschatting, ironie en vooringenomenheid. Zij zijn weg, verdwenen onder de aandrang van nieuwe, sterke indrukken, waaraan iedere oprechte geest zich wel moest gewonnen geven. Och, ik geef me er heel goed rekenschap van, dat mijn reis naar Polen onder ongewone omstandigheden plaats vond. Vanaf het ogenblik, waarop ik op het Vredescongres arriveerde, was ik een bevoorrechte gast, ik zou haast zeggen, een heilige. Men heeft zelfs mijn koffers niet geopend. Ik had gemakkelijk wapens, geld, „papiertjes" de grens over kunnen brengen (evenals ieder ander van de drieduizend gedelegeerden en gasten). Mijn kamer was een van de beste kamers van het beste hotel van Warszawa. Ik had een eigen auto ter beschikking. En wanneer ik wilde, kon ik in de tram stappen of wandelen. Geen enkel toezicht. Geen enkele beperking gesteld aan mijn vrijheid, mijn nieuwsgierigheid.
Ik heb dit alles mee ervaren, doch tegelijkertijd gaf ik mij rekenschap van het feit, dat ik, verblijvend in een plaats, waarvan taal, gewoonten en straten me volkomen onbekend waren en waar ik bovendien het merendeel van de tijd doorbracht in de congreszaal, niet zou mogen beweren, dat ik het werkelijke leven der stad had leren kennen, dat ik haar inwendige problemen had leren kennen of ook de wellicht bestaande drama's van haar bewoners. Ik ben te lang journalist om een dergelijke fout te begaan. Maar toch ben ik juist als oude journalist er aan gewend geraakt de werkelijke atmosfeer van een stad aan te voelen, haar gevoelens van liefde, haat en enthousiasme in een ogenblik te begrijpen, en ik kon dus de fundamentele, wezenlijke onweerlegbare feiten niet over het hoofd zien.

En ik kon dit niet, omdat ons zo'n indrukwekkende ontvangst is bereid; immers de bevolking van Warszawa, zowel massaal, in kleine groepen als individueel, heeft een spontane vreugde en voldoening getoond, die vreemd zouden staan bij mensen, die honger leden, vervolgd werden of onderworpen waren aan de bevelen van een vijand. Niet daarom straalden de kinderen van gezondheid. Niet daarom gingen de bewoners van Warszawa warm en goed gekleed. Niet daarom zijn hele wijken van de door de Duitsers verwoeste stad uit het puin verrezen, met zorg en smaak herbouwd, teneinde de arbeiders woningen te verschaffen, welke het merendeel der Parijzenaars een droom zouden schijnen. Niet daarom worden de boeken thans bij tien- en honderdduizendtallen verkocht, in plaats van bij enkele duizenden exemplaren, zoals voor de oorlog. Niet daarom is een ballet gevormd, dat overrompelt door gezondheid en elementaire levensvreugde, en waarvan de deelnemers drie jaar geleden gekozen zijn uit boerenkinderen, die toen nauwelijks in staat waren op dorpsfeesten op te treden.

Ik was te Warszawa in uitzonderlijke omstandigheden maar toch verloren die uitzonderlijke omstandigheden hun waarde nog niet. In de loop van enkele dagen zijn in een stad, die nog zo kort geleden verwoest was, woonruimte, voedsel en transportmiddelen gevonden voor drieduizend mensen. De hal van een drukkerij is met bewonderenswaardige smaak veranderd in een comfortabele congreszaal; in een zo korte tijd zijn wonderen van organisatie verricht. En dit alles geschiedde in een sfeer van vurig enthousiasme voor de zaak van de vrede.

Aan dit enthousiasme kan ik niet twijfelen. Enthousiasme en sympathie ontmoette ik in Warszawa bij iedere stap. Het gaat hier niet om opschriften, transparanten, leuzen. Dat alles kan op bevel tegen het gevoel in worden gedaan. Maar een gelaatsuitdrukking, een blik, de mensen zelf kunnen niet bedriegen. En hoeveel van die blikken vol bewondering, gevoel, hartelijkheid werden op mij gericht op de gast, de toeschouwer — ik voelde me dan als een usurpator.

Waaraan is de grote hartelijkheid toe te schrijven, die men de onbekende vreemdelingen bood, zo niet aan het heftig verlangen naar vrede, welk verlangen de naïeve, vertrouwende ogen der mensen eveneens op onze gezichten lazen? En het is moeilijk te veronderstellen, dat een regering, die al haar burgers toestaat zich te bedwelmen aan een zo dierbare hoop, in het geheim op oorlog zou kunnen broeden. De menigte manoevreerde en marcheerde door de met vlammen verlichte nacht. En ik dacht verder.

Dat is de communistische vrede — zullen de voorzichtigen mij na mijn terugkeer zeggen. Een duivelse list, een tactische beweging, een hinderlaag. Maar hoe is het dan mogelijk, dat de grote meerderheid van de Franse delegatie uit niet communisten bestond? Dat een van de Engelse sprekers, een conservatief parlementslid, de resoluties van het congres ondertekend heeft? Men zal mij zeggen, dat de naïevelingen zich hebben laten bedriegen. Maar wat zou er dan in dat geval, eenvoudiger zijn geweest, om het spel van de bedriegers aan de kaak te stellen, en hun machinaties aan het licht te brengen, dan zich naar de conferentie te begeven, welke door alle gedelegeerden eenstemmig was belegd, in dien verstande, dat de Oostelijke delegaties, in tegenstelling tot de Westelijke hun eigen regeringen hierbij betrokken hebben? Is het dan beter ogen en oren dicht te houden en steeds maar te loochenen, te loochenen, te loochenen, zonder te trachten een ander antwoord te vinden dan het gekletter van de wapens? Het gaat hier immers om het meest essentiële probleem, dat onze tijd, onze wereld het heftigst verontrust.

En toch behoefde ik slechts mijn blik op te heffen naar de estrade, waartegen ik leunde, om op de gezichten van alle volkeren der wereld deze kosmische angst te lezen. Vanaf de plaats, waar ik stond, zag ik slechts de naar voren gestoken hoofden van de gedelegeerden op de tribune. Een sprookjesachtig fresco onder een hallucinerende verlichting. Mannen en vrouwen van vijf door zeven zeëen omspoelde continenten, waren hier bijeen gekomen, gezichten, gebeeldhouwd in alle schakeringen van marmer, ebbenhout, brons en barnsteen. Europeanen, Amerikanen, Australiërs, Negers, Metissen en Mulatten, Hindoes, Mongolen en Arabieren zouden diezelfde dag de terugreis beginnen naar hun grote steden en kleine dorpen, naar hun verborgen dalen en hun woeste bergen, naar de kampongs en de jungles, naar de wijde steppen en de sneeuwvelden. En juist daardoor, dat ze uit zulk uiteenliggende en ver verwijderde streken kwamen, stelden ze alles in het werk om de catastrofe te voorkomen, en werden hun eerbewijzen gebracht juist door die stad, die door een catastrofe was verwoest en van de aardbodem weggevaagd, maar die nu met een ongelooflijke moed en hoop zich uit de ruïnes verheft.

Kinderen, jongelingen, meisjes, vrouwen en mannen, stralen een enthousiasme en een hoop uit, die niet het gevolg kàn zijn van een bevel. Als de stoet zich in beweging zet is alle stijfheid verdwenen, men bespeurt er geen militaristische dril en niets gemaakts; vanaf dit ogenblik is de manifestatie levendig en mist ten enemale het gedwongene, dat zij mogelijk in de aanvang gehad kan hebben. Neen, deze uitroepen, deze dankbetuigen, deze uitingen in het algemeen, hebben niets te maken met dwang. Niets maar dan ook niets geschiedt onder dwang.

En zo was het ook met de liederen en de dansen, die hier en daar de optocht onderbraken. Spontaan en vrij werden ze gebracht.

Ook op de tribunes, waar het marmer, het ebbenhout en het brons van onbewegelijke koppen een waarachtig fresco vormden met de fakkeldragende mensen beneden, werd een tot nog toe nooit gekende verstandhouding geboren. Ik voel het daarom ook als mijn plicht, ik als toeschouwer en gast, dit wereldkundig te maken.

JOSEPH KESSEL.

P.S. Oorspronkelijk had ik niet de bedoeling deze regels in „Les Lettres Françaises" te publiceren. Ik wilde ze zien in bladen, waarin ik gewoonlijk schrijf, dat wil zeggen in de kolommen van de pers, die geen politiek karakter draagt en die zich zuiver informatief noemt. Gewoonlijk verschijnen mijn artikelen zonder moeilijkheden in deze bladen. In het onderhavige geval echter werd mij vriendelijk doch duidelijk te kennen gegeven dat zelfs de grondgedachte van dit artikel onaanvaardbaar was.

Dat is dan ook de reden waarom ik mijn indrukken op deze plaats laat verschijnen. Ik wil er echter eerlijkheidshalve aan toevoegen dat ik lang niet alles onderschrijf wat er in de kolommen van „Les Lettres Françaises" staat. Ik hang geen enkele richting aan en beschouw het wenselijker te schrijven in bladen, die onpartijdig zijn. Ik geef me er rekenschap van dat het hier ook verboden is bepaalde dingen te schrijven. Maar hier, in een strijdorgaan dat bepaalde ideëen propageert, berust dit op een logische ondergrond.

J. KESSEL.

De Franse courant, waarin de ook in ons land zeer bekende Kessel zijn congresindrukken publiceerde, bereikte ons niet. Wij maakten gebruik van de Poolse vertaling, verschenen in „Nowa Kultura" van 14/1 1951.

Geheim Ghetto-archief opgegraven

Uitgebreid berichtenmateriaal en documentatie over het lot van het Ghetto van Warszawa en zijn bewoners tot aan de opstand van Maart 1943 zijn nu, in twee grote blikken melkkannen, bij opgravingswerkzaamheden in het voormalige Ghetto gevonden; het materiaal is overgebracht naar het Joods Historische Instituut, waar het verder onderzocht en bewaard zal worden.

Deze documenten zijn geschreven in het Pools, Jiddisch, Duits en Hebreeuws. Ze bevatten talrijke memoires, letterkundig werk, particuliere correspondentie, officiële Duitse en Joodse documenten, processenverbaal, aantekeningen en inlichtingen over het lot der geïnterneerden.

Het eerste deel van het archief van Dr Ringelbaum werd reeds in het jaar 1946 gevonden, het tweede deel zal samengesteld worden uit dit gevonden materiaal.

Het Toneel in het Nieuwe Polen

Vlak na de oorlog stond het toneel in Polen voor bijkans onoverwinnelijke moeilijkheden. In de hoofdstad lagen alle schouwburgen in puin en verder was dit in het gehele land met bijna alle theaters het geval. Het corps van acteurs was ontzettend gedecimeerd. De grootste acteurs waren hetzij het slachtoffer geworden van de oorlogsbedrijven hetzij in de concentratiekampen van Hitler omgebracht. De theaters moesten herbouwd worden en het verlies aan mensenlevens moest door vorming van een nieuw kader worden aangevuld. Toch bestaat de enorme taak niet alleen hierin. De ideologische reorganisaties, welke na de oorlog in Polen tot stand kwamen, de grote culturele doelstellingen brachten onvermijdelijk mede, dat in het nieuwe Polen een radicale verandering, ook in de taak en de plaats van het toneel moest plaats vinden.

De grote Poolse acteur Stefan Jaracz, die in Augustus 1945 overleden is aan de gevolgen van de ziekte, welke hij in Auschwitz had opgedaan, heeft voor de Poolse toneelwereld een testament achtergelaten, waarin hij een samenvatting geeft van het karakter der veranderingen in het Poolse toneel. „Het is tijd," zegt hij, „dat er aan de sociale tweeslachtigheid van het toneel een eind komt. Moet een kruidenierszaakje dan wel een machtig instituut de honger van de massa naar kunst stillen? Een handelsonderneming in alledaagse minderwaardige kunst (Schund) of een Tribune der Idee?"

Zo ontstonden er voor het toneel in het nieuwe Polen twee principiële opgaven: een nieuwe sociale inhoud en het vinden van de toegangswegen tot de brede lagen van de bevolking. Een van de onmisbare factoren, die de verwezenlijking van deze beginselen mogelijk maakte, was deze: het toneel moest onder beheer van de Staat komen, waardoor het zijn standenkarakter, dat op het vooroorlogse repertoire zo duidelijk zijn stempel had gedrukt, zou verliezen.

De eerste jaren na de oorlog besteedde men aan de verandering van het bourgeois-toneel dat bestemd was om een handvol bevoorrechte mensen verstrooiing te geven in een nieuw toneel, dat bestemd was voor de massa des volks. Het oude repertoire moest dientengevolge verdwijnen om plaats te maken voor stukken, waarin het werkelijke leven weerspiegeld wordt en de door het leven gestelde problemen behandeld worden. Een realistische kunst, die het publiek nieuwe wegen wijst, die het nieuwe toekomstperspectieven biedt, een kunst van het socialistisch realisme.

Het theater van de bourgeoisie moest wijken voor het volkstoneel.

Het eerste principiële verschil tussen het toneel van vóór de oorlog en het huidige, bestaat in het feit, dat het gedecentraliseerd is. Voor de oorlog waren de toneelgezelschappen, die op een hoog artistiek peil stonden in de hoofdstad geconcentreerd, daarop volgden enkele andere grote steden, waar het toneel zich nog aan overoude tradities hield. Het ideaal van een goed acteur was alleen maar in Warszawa te spelen, de schouwburgen in de provincie stonden niet hoog aangeschreven. In de regel waren het particuliere ondernemingen van willekeurige directeuren, die van het toneel een eigen zaakje maakten en de rom-

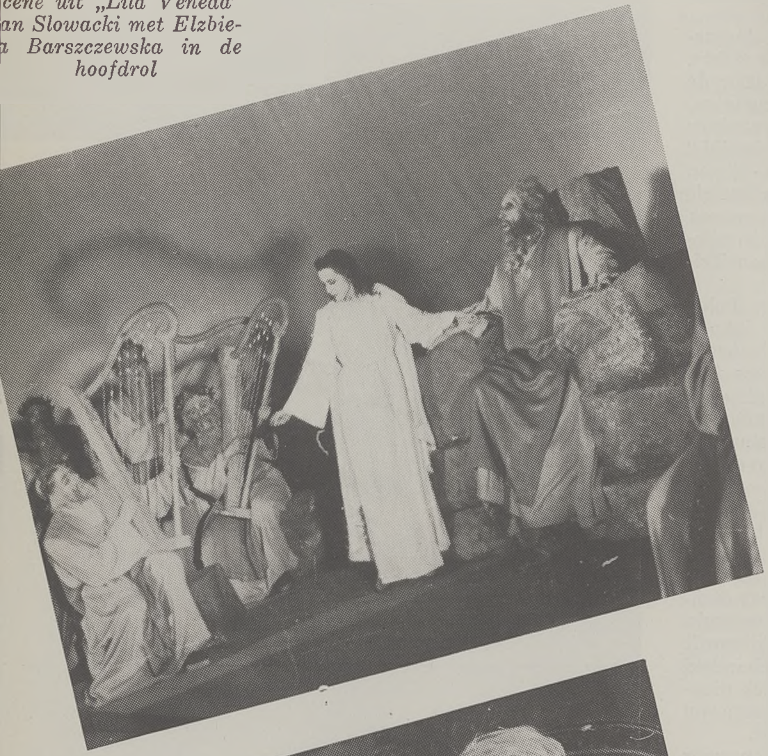
Puschkin op het Poolse toneel. Janusz Warnecki regisseerde een fragment uit Boris Godoenow, waar Nina Andrycz als Marina optrad en Militcki als Dimitrii

mel, die het publiek geboden werd was daarmee in overeenstemming.
Natuurlijk bezit Warszawa ook thans vele (9) goede schouwburgen, waaraan goede krachten verbonden zijn, maar andere steden, zoals Kraków, Łodż, Wrocław, Katowice e.a. staan hierbij niet achter. Het probleem om zelfs de kleinste stadjes te bereiken werd opgelost.
Reeds in het jaar 1946 bezat Polen meer schouwburgen dan in 1939 (29) n.l. in 1946: 35, in 1947: 40 en in 1949: 46.
Als middel tot popularisering van het toneel, dienen o.a. de discussies die na de voorstellingen met de massa worden gehouden, waardoor boeren en arbeiders betrokken worden in de werkzaamheden van het toneel. Zo ook het oprichten van amateurtoneelgezelschappen en clubs.

Scène uit „De hond van de tuinman". K. Deimer in de rol van „bediende Tristan"

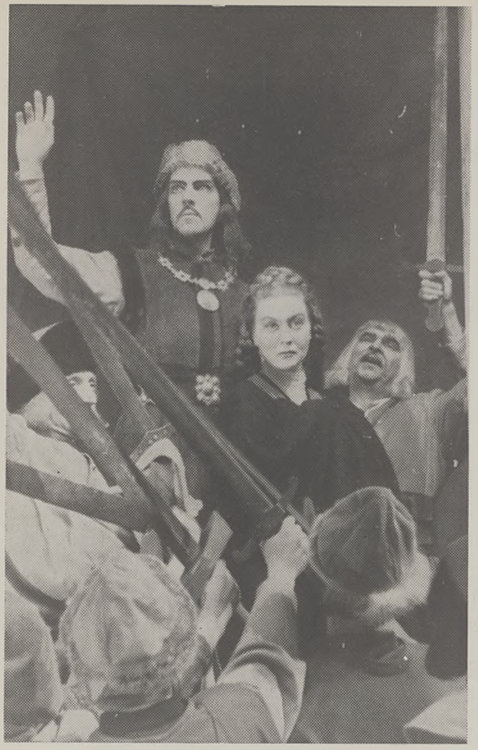
cène uit „Lila Veneda" an Slowacki met Elzbie- a Barszczewska in de hoofdrol

Het toneel, dat op deze wijze georganiseerd wordt, oefent een wisselwerking uit, enerzijds op zich zelf en anderzijds op de massa.
Het schouwburgbezoek in Polen vertoont een ras stijgende lijn. Zo kunnen wij vermelden, dat terwijl in 1948 4.125.000 personen de schouwburg bezochten, in 1949 dit getal reeds is gestegen tot 5.149.000 (voor de oorlog was het aantal bezoekers ongeveer 3 millioen). Wij willen volstaan met te constateren dat in 1939 in Warszawa één op de acht inwoners naar de schouwburg ging en in 1947 reeds één op de drie.
Een grote ommekeer vond ook plaats bij de spelers. De acteurs van het volkstheater zijn mensen, die niet in de eerste plaats, zoals vroeger, denken aan hun persoonlijke voordelen, maar die al hun krachten dienstbaar stellen aan het groepsverband.
In Polen behoren de toneelsterren tot het verleden. De artisten werken gemeenschappelijk aan een stuk mede, beseffen, dat er in wezen ten opzichte van het toneelspel geen onbelangrijke rollen bestaan, welke beneden de waardigheid van een groot acteur zijn. In het bewustzijn van zijn taak vermag de acteur van elke hem opgedragen rol een kunstwerk te maken. Dit grondbeginsel, dat de toneelhervormers, o.a. St. Jaracz, voor ogen stond, is een van de meest essentiële pijlers van het huidige Poolse toneel. Acteurs en regisseurs zetten zich in voor de waardevolste uitbeelding van de kunstwerken, en doen afstand van elke kleine particuliere ijdelheid.
Met de nieuwe geest kwam er uiteraard ook een

Scène uit de comedie „Grube Ryby" van Balucki. De acteur Ludwik Solski en Sofia Dobrzynska

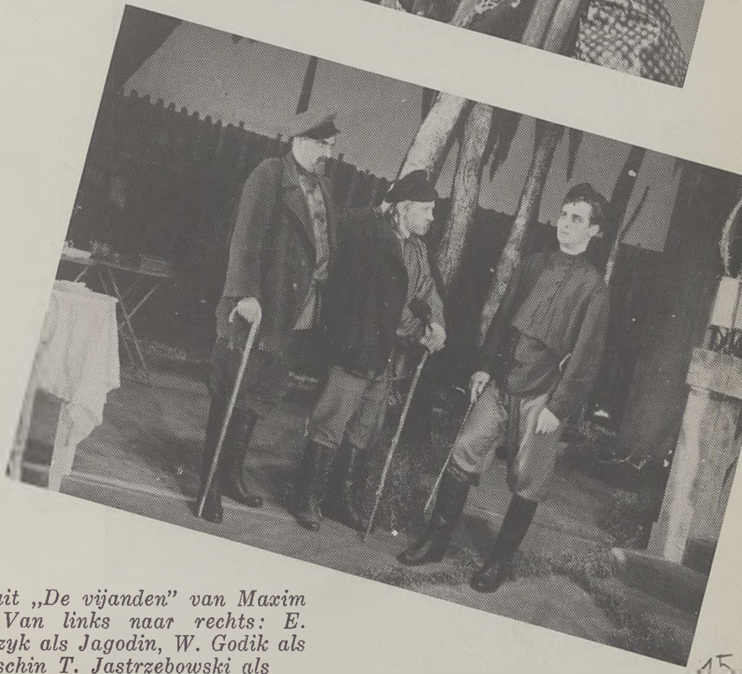

Een scène uit „De Kruisridders" van links naar rechts M. Mileczki als vorst Witold en Andrycz als Ryngalla en W. Wracki als Sieciech

nieuw repertoir op de planken van het Poolse toneel. Naast klassieke stukken (Słowacki, Fredro, Baluzki, Bogusławski e.a.) ziet men ook klassieke Russische stukken (werken van Gorki), en van levende Russische schrijvers uit de Sowjet Unie, uit Hongarije, China, Tchecho Slowakije e.a. en tevens van progressieve schrijvers uit West Europa.
Een van de belangrijkste gebeurtenissen in de geschiedenis van het Poolse toneel was het Herfstfestival 1949 waar uitsluitend Russische toneelstukken werden opgevoerd. Dit festival had een grote opvoedende kracht, ideologisch zowel als aesthetisch niet alleen voor de Poolse schrijvers maar ook voor de acteurs en regisseurs en niet in het minst voor de twee millioen bezoekers. Het verdient vermelding, dat aan een bij deze gelegenheid gehouden wedstrijd 57 beroepstoneelgezelschappen en 2500 amateurgezelschappen deelnamen.
Opgevoerd werden tijdens het Festival behalve de moderne Sowjetstukken, die soortgelijke problemen behandelen als die, welke zich in het huidige Polen voordoen, ook de prachtige stukken van Gorki en de grote progressieve dramatische werken van Gogol, Tchechow e.a.
De Poolse schouwburgbezoekers waardeerden de vele moderne Russische kunstwerken zeer. Laatstelijk werd opgevoerd „Moskousche karakters" van Sofronow, „Het Russische vraagstuk" van Simojow, „De jonge garde" van Fadiejew, „Makar Dubrowa" van Kurniejtchuk en vele andere.
Ook auteurs uit de naburige Oost-Europese landen houden zich bezig met problemen, die het Poolse volk na aan het hart gaan.
Met veel succes werd b.v. een stuk opgevoerd van de Hongaarse auteur Görgely „De zaak Paul Esterhazy"; verder „God, Keizer en Boer" van de Hongaar Hay. Van de Duitse stukken vermelden wij een stuk van Friedrich Wolf „Tai Yang ontwaakt".
Voor de Poolse schrijvers is het scheppen van een nieuw repertoir een vraagstuk van bijzondere betekenis. Steeds moediger grijpt de Poolse dramaturgie naar thema's, die in verband staan met actuele vraagstukken van het leven in het nieuwe Polen. Een overzicht van hetgeen op dit gebied bereikt is, zal worden geboden op het volgende Poolse festival „De huidige Poolse toneelstukken". Aan een wedstrijd, die hieraan voorafgaat, nemen een paar dozijn oudere en nieuwere schrijvers deel. Deze ontvingen een speciaal

„Maria Stuart" va Slowacki, M. Gorczy en A. Zapczynski i hoofdrollen

Scène uit „De vijanden" van Maxim Gorki. Van links naar rechts: E. Kowalczyk als Jagodin, W. Godik als Lewschin T. Jastrzebowski als Riabtsew

Openluchttheater te Warszawa

De bekende Franse acteur Louis Jouveta bezichtigt een openluchttheater in één der parken te Warszawa

stipendium, hetwelk hun in staat stelt te werken. Deze wedstrijd is nog niet afgelopen en in verschillende schouwburgen ziet men thans de resultaten daarvan.

In Warszawa werden o.a. twee stukken opgevoerd, waarvan een getiteld „Een goedhartig mens", van de jonge Poolse auteur Krystof Gruszczyński. Dit stuk behandelt een thema, dat de aanpassing van de mens van het vroegere type aan de nieuwe verhoudingen behandelt. De held van het stuk is de ingenieur, „Een goedhartig mens", die uit verkeerd begrepen humanisme sabotage in de fabriek mogelijk maakt. Maar de ingenieur verliest de strijd tegen de „ware goedheid" en erkent het bankroet van zijn levensbeschouwing. Hij rehabiliteert zich, door de saboteur te ontmaskeren. De ingenieur, die op het punt staat de fabriek te verlaten als „een goedhartig mens", wordt door de arbeiders verhinderd zijn voornemen uit te voeren.

Ook het andere stuk, dat een dergelijk thema behandelt, speelt in Warszawa. Het is het werk van de in Polen bekende dichter Alexander Maliszewsi „Gisteren en eergisteren". In dit stuk zien we Warszawa en zijn inwoners achtereenvolgens in de bezettingstijd, na de oorlog en nu. Het geeft de geestelijke transformatie weer die er bij een lid van een bepaalde familie plaats vindt.

Vol ongeduld ziet het Poolse toneel uit naar nog meer toneelstukken, die een aantal actuele vragen, welke het leven stelt, aansnijden.

Van de overige stukken, die in het kader van het Festival zijn gespeeld, dienen vermeld te worden: „Rubikon" van Lutosławski, „De wederopbouw van Błędomirz" van Iwaszkiewicz, „De duizend dapperen" van Rojewski, „Het gewone liedje" van Tarn, „De nederlaag van Ryszard Klimka" door Wierpszy e.a. Een bijzondere plaats neemt het stuk in, dat reeds over de grenzen bekend is geworden „De Duitsers", van Leo Kruczkowski. Dit stuk, dat een hoge kunstwaarde heeft, bewijst o.a. dat het Poolse drama zich niet beperkt tot uitsluitend interne, actuele vragen, maar ook algemeen menselijke problemen behandelt. Dit stuk neemt een belangrijke plaats in bij de strijd om de vrede.

Verleden jaar September heeft er een congres plaats gevonden van de Poolse toneelwereld. Hieraan namen vertegenwoordigers van het culturele leven deel; de onder-Minister van Kunst en Cultuur, Włodzimierz Sokorski, toneeldirecteuren, regisseurs, acteurs, toneelschrijvers, toneelcritici en toneeltechnici. Op het programma van het congres stonden de volgende punten:

1) Intensivering van het streven naar verhoging van het ideologisch en artistiek niveau van de toneelenscenering;

2) Het in overeenstemming brengen van het repertoir met de opgaven, welke de nieuwe tijd stelt aan de kunst in het nieuwe Polen;

3) het ontplooien van ideologische arbeid onder de auteurs en regisseurs;

4) Planmatige arbeid van de schouwburgen, organisatie van nieuwe werkmethoden, reizende toneelgezelschappen, zorg voor de ontwikkeling van amateurstoneelgezelschappen.

De onder-minister verklaarde in de rede, welke hij op dit congres hield o.m.: „Wij hebben een belangrijke stap vooruit gedaan. We hebben reeds een nieuw toneel, een toneel van het nieuwe Polen: — we staan echter voor een nieuwe taak, die van het socialistische toneel, teneinde de arbeidende klasse te steunen bij haar strijd om de overwinning."

Karolina Beylin.

Over het

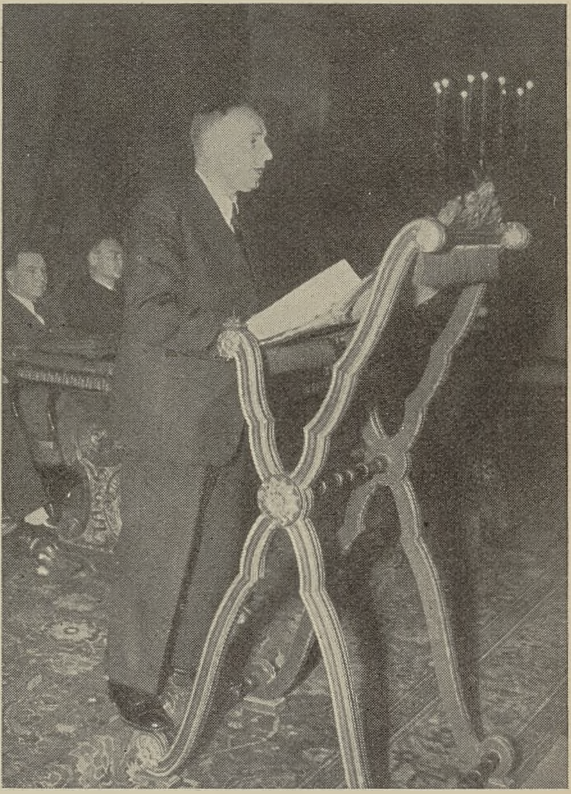
Eerste Wetenschappelijke Congres in Polen

„Polen moet op de puinhopen van zijn vroegere wetenschap en zijn vroegere cultuur een nieuwe wetenschap en een nieuwe cultuur opbouwen. Hierbij doet zich dezelfde vraag voor als bij de opbouw van een verwoeste stad als Warszawa. Moet men de stad opbouwen in zijn vroegere gedaante? Er is wel niemand, die daar aan denkt. Warszawa ontstond in de loop van vele eeuwen, maar de middeleeuwse schoonheid van de hoofdstad mag ons niet de ogen doen sluiten voor het feit, dat in deze uiterlijk zo schilderachtige huizen de menselijke ellende schuil ging, dat er kinderen woonden met bleke gezichtjes, die geen zon en geen gras zagen. Zeker, de oude stad wordt nu weer opgebouwd, maar als museum. Polen wil een hoofdstad met brede, zonnige straten, comfortabele huizen, die tussen het groen liggen, waaruit het spook van de tering en van de buiktyphus voorgoed verdreven is. Een gelijksoortige drang komt tot uiting bij de wederopbouw van de wetenschap. Het spreekt vanzelf, dat nieuwe laboratoria en instituten gebouwd moeten worden, voorzien van de nodige uitrusting en wetenschappelijke bibliotheken, dat jonge wetenschappelijke krachten opgeleid moeten worden. Maar dit alles komt nog slechts neer op een herstel, een terugkeer van de vroegere toestand. De tweede en veel belangrijker taak is, een nieuwe wetenschap op te bouwen, die aangepast is aan de eisen van de zich snel ontwikkelende staat: de opbouw dus van een moderne, progressieve wetenschap, die met de krachten van de vooruitgang in de gehele wereld samenwerkt ter verdediging en instandhouding van de algemene vrede, een wetenschap die rust op de ervaringen en overleveringen van het volk, maar die tegelijkertijd erkent, dat men van de traditie alleen niet leven kan ,dat het leven voortgaat en verlangt dat wij er gelijke tred mee houden, op ieder gebied."

Deze inleiding is ontleend aan een artikel van Jan Debowski, dat gepubliceerd is in het blad van het Poolse Informatiebureau, no. 12, gewijd aan de cultuurproblemen van het nieuwe Polen. Het gehele nummer staat in het teken van het Eerste Wetenschappelijk Congres.

Op 13 Februari 1950 is door het Ministerie van Cultuur het besluit genomen tot het bijeenroepen van dit Eerste Congres van de Poolse Wetenschap. Een van de belangrijkste doelstellingen van dit congres moest zijn de behandeling van alle kwesties, die samenhangen met de opvoering van duurzame methoden tot wetenschappelijke planvorming in de dagelijkse practijk van de wetenschap. Van dat ogenblik af waren door geheel Polen de voorbereidingen voor dit congres aan de gang. Elf secties en ongeveer 60 ondersecties, die alle takken van wetenschap omvatten, waren reeds al die maanden aan het werk. Sinds het begin van de voorbereidingen hebben een enorm aantal zittingen en voorvergaderingen plaats gehad, 303 in totaal, 43 van de secties en 260 van de ondersecties. Voortdurend stroomden de referaten en verslagen, die de resultaten hiervan inhielden bij het Congresbureau binnen, waardevol informatiemateriaal ter verdere bestudering door de organisatoren van het congres.

Het werk van de Sectie Wetenschappelijke Organisatie, de centrale sectie van het gehele congres, verkreeg een centrale betekenis door de opdracht, de organisatorische normen op te stellen, die op elk wetenschappelijk gebied even belangrijk zijn.

Prof. Sarzynski houdt zijn referaat

Men kan in het wetenschappelijk werk onderscheiden tussen het registreren, het vaststellen van het gegevene, en het onderzoek, het oplossen van wetenschappelijke problemen. In de Poolse wetenschap overwogen de werkzaamheden van de eerste soort. Men had de neiging feiten te verzamelen, op ieder wetenschappelijk gebied veel materiaal te vergaren, zonder zich aan concrete problemen te wijden. Verhandelingen en beschouwingen overwogen in de vroegere wetenschap. De taak van de huidige wetenschap is veel interessanter. Polen vecht hardnekkig voor een betere toekomst. Het Poolse volk weet maar al te goed, dat het lot van de wereld in de komende tientallen jaren beslist wordt, dat tijdgenoten daarop een beslissende invloed kunnen en moeten hebben. Dat zal mogelijk zijn, wanneer allen aan de strijd voor de vooruitgang deelnemen. Daarom ook zullen in de Poolse wetenschap onderzoekingen, die naar de oorzaken der verschijnselen speuren, de overhand hebben; er is daarbij geen plaats voor inproductieve academische overwegingen. De mens van deze tijd streeft naar de beheersing van de wereld, naar een alzijdige benutting van haar producten. De weg daarheen leidt door de kennis van de oorzaken en de factoren die deze verschijnselen ten gevolge hebben.

Een groep deelnemers aan het wetenschappelijk congres

In verschillende secties werd diepgaand gediscussieerd over problemen, die samenhangen met de planvorming in de wetenschap. We vonden over deze vraagstukken enige interessante artikelen in de genoemde uitgave van het Poolse Informatiebureau en willen er hier nog iets van weergeven.
De wetenschap kan niet a-politiek zijn, schrijft Jan Dembowski, en haar ontwikkeling laat zich niet scheiden van de maatschappelijke ontwikkeling. Dit betekent echter geen scheiding van de Poolse wetenschap van die in de rest van de wereld, waarin het immers ook niet aan moedige en onafhankelijke mensen en aan vooruitstrevende activiteit ontbreekt. Maar alles moet critisch beschouwd worden en vóór alles moet men vriend van vijand onderscheiden. Wanneer in Polen de wetenschap in nationale banen geleid wordt, wanneer de welstand en het economisch potentieel van Polen dank zij de wetenschap verhoogd worden, wanneer uit de wetenschap een machtig werktuig in de strijd voor vrede en sociale gerechtigheid gemaakt wordt, zal het de Poolse wetenschap gelukken, het volk in zijn gigantische strijd voor de verwerkelijking van het zes-jarenplan te ondersteunen en aldus bij te dragen tot verheffing van de levensstandaard van de werkende massa's en de ontplooiing van de Poolse cultuur.
Ook de planvorming op zichzelf vormde in vele secties een probleem. Allen waren het erover eens, dat er een plan voor de wetenschap moet komen, dat zij zich niet uit en door zichzelf ontwikkelen kan, afgescheiden van de eisen van het leven. Tegelijkertijd echter zijn de methoden van de planvorming sterk afhankelijk van het karakter van het betreffende wetenschappelijke gebied. Betrekkelijk eenvoudig is het plan in de technische wetenschappen: uitgaande van nauwkeurig bepaalde eisen van staatswege geeft men de wetenschap nauwkeurig omlijnde opdrachten. Zo gaat het ook op het gebied van het onderwijs, van de ontginning van het land, het ontsluiten van grondstoffenbronnen, de gezondheidsdienst en vele andere gebieden.
Geheel anders echter liggen de verhoudingen bij wetenschappen, die een minder direct contact met het dagelijkse leven hebben. In deze gevallen eisen de planmethoden een speciale bewerking, en hier lag nu juist het arbeidsterrein van de betrokken congresinstanties. Het planvormen kan slechts door vakmensen verricht worden. Het belang van dit probleem sluit ieder dilettantisme uit.
Het probleem van de planvorming is een van de vele aspecten van de samenhang tussen de wetenschap en de behoeften van de staat. Men heeft in Polen allerminst de illusie, dat men een zo moeilijk probleem in een handomdraai zou kunnen oplossen, temeer, daar men op het gebied van de wetenschappelijke planvorming nog slechts geringe ervaring heeft. Het scheppen van rationele werkwijzen zal het resultaat moeten zijn van langdurige arbeid, waaraan alle wetenschapsmensen deelnemen.
Tot de belangrijkste opdrachten aan de organisatoren van de wetenschap verstrekt, behoort de vraag van het kweken van nieuwe kaders. Voorzover het om sectoren gaat, die direct verbonden zijn met het leven en zijn behoeften, zoals techniek en medicijnen, is er geen probleem. Misschien technisch, maar niet in beginsel. Reeds nu bezit Polen een redelijk uitgebreid hoger onderwijs en de boven aangeduide sectoren zelf hebben genoeg aantrekkingskracht om een grote toevloed van candidaten te garanderen. Maar in die wetenschappen welke in een nog directer verband staan met de wereldbeschouwing, is het anders. We staan hier voor een moeilijker probleem. Onmisbaar is om te beginnen een verhoging van de autoriteit van de wetenschap bij de bevolking door een goedgeleide werfcampagne. Nodig schijnt hierbij ook een dusdanige herziening van de salariëring dat storende onevenredigheden in de waardering der beroepen, wat betreft hun beloning, verdwijnen en dat onderlinge concurrentie bij de keuze van candidaten vermeden wordt.
Ook een grondig uitgewerkt zes-jarenplan voor de opleiding van leerkrachten moet ter beschikking komen.
Het Wetenschappelijk Congres moest zich uitlaten over de vraag van de stichting van een wetenschappelijke centrale instantie als hoogste wetenschappelijke autoriteit in het land. Georganiseerd als Academie van Wetenschappen, zal deze instantie een werkgemeenschap zijn die zich allereerst baseert op bestaande laboratoria en seminaria. Het wetenschappelijk onderzoek op alle gebieden zal haar taak zijn. Bovendien zal zij de werkzaamheden van alle wetenschappelijke laboratoria en seminaria onderling in overeenstemming moeten brengen. Zij zal het punt zijn, van waaruit de organisatie en planvorming voor de wetenschap in het gehele land geleid wordt.
In verband met de oprichting van deze Academie van Wetenschappen werd op het Congres ook beslist over de vorm, waarin de tot nu toe bestaande wetenschappelijke instellingen van universitair karakter gehandhaafd zullen blijven. In hun tegenwoordige vorm verliezen zij met de stichting van deze centrale instelling hun bestaansrecht. Natuurlijk zal geen effectief werkende wetenschappelijke instelling opgeheven worden, maar zij zal in de een of andere vorm ten dienste van het centrale instituut blijven.
Op dezelfde wijze zullen ook de wetenschappelijke bibliotheken de rij moeten passeren. Op de keper beschouwd is de oprichting van wetenschappelijke bibliotheken bij iedere afzonderlijke instelling een soort snobisme, en een kostbaar bovendien, dat zeker niet het verwachte rendement oplevert. Het bezit aan wetenschappelijke literatuur is in Polen zeer aanzienlijk, het is alleen onoverzichtelijk en over het gehele land verspreid. Een goed uitgewerkt verdelingsschema zal ertoe bijdragen, dat de wetenschappelijke literatuur aan iedere instelling ten goede komt. — Al deze problemen waren onderwerp van bespreking in de Sectie voor Organisatie van de Wetenschap, maar zij werden ook in de secties en ondersecties grondig bediscussieerd.
In een artikel van Jan Drewnowski wordt nog eens alle aandacht gewijd aan de practische problemen van de planvorming in de wetenschap. Het is ons onmogelijk er hier dieper op in te gaan. De

Een en ander uit de

Congreskroniek

*

Een belangrijk probleem, dat op het Eerste Wetenschappelijke Congres aan de orde kwam, is het scheppen van een betrouwbare wetenschappelijke grondslag voor het waterbouwwezen, daar de verwerkelijking van het plan voor stroomregulering, havenbouw en de watervoorziening van de industrie nauwe samenwerking met dit gebied van wetenschap vereist.
Daarom was er een aparte sectie voor het waterbouwwezen ingesteld. Verschillende onderwerpen waren reeds in referaten behandeld. De volgende referaten werden o.a. voorgelegd: Prof. Ir St. Hueckel: „Oeverbescherming tegen waterschade"; Ir Roman Maryniarczyk: „Watervoorziening voor industrie en nederzettingen"; Ir Tadeusz Tillinger: „Waterwegen" (allereerst de Weichsel); enz., enz.
Het zes-jarenplan van de staat voorziet ook in een aanmerkelijk gestegen opbrengst van mineralen in Polen en in de gebruikmaking van volkomen nieuwe onderzoekmethoden. Ook het mijnwezen vereist dus een wetenschappelijke grondslag. De ondersectie Mijnbouw heeft zich hiermee bezig gehouden. Onder de talrijke referaten, die voor deze sectie waren ingeleverd noemen wij o.a. Prof. Ir J. Czastka: „Boorproblemen in Polen"; Ir J. Gorka: „Ontginningsmethoden"; Ir W. Kobelynski: „Watervoorzieningsproblemen bij de mijnbouw"; Ir Waclaw Lisicki: „Mechanisering van de mijnen" en „Mechanische bewerking van hard gesteente".

*

In het kader der voorbereidingen voor het Congres zond Prof. Jan Jerzy Karpinski, Directeur van het Instituut voor Bosonderzoek en het Bosreservaat van Białowieza bij het Congresbureau een referaat in onder de titel: „De huidige stand en de perspectieven van de ontwikkeling der biologie in Polen". Prof. Karpinski gaat bij zijn onderzoekingen uit van de conceptie van de eeuwige samenhang, die tussen levende en dode natuur bestaat, een door de Russische geleerde W. W. Dokutschajew (1898/99) opgestelde theorie.

*

Om de verworvenheden der Poolse wetenschap te populariseren en brede lagen van de bevolking vertrouwd te maken met de bijdrage van de Poolse wetenschap, heeft het presidium van het Eerste Wetenschappelijk Congres besloten, een serie populaire monografieën van Poolse geleerden uit te geven. Tegelijkertijd werd besloten ook een actie voor popularisering van de wetenschap te beginnen.

schrijver laat achtereenvolgens zien, hoe belangrijk het verband is tussen het economisch en het wetenschappelijk plan, dat dit verband soms zeer nauw is (bv. de winning van ruwe olie en het geologisch onderzoek), soms ook losser, en hij onderscheidt op grond hiervan ook verschillende soorten planvorming.
Zeer interessant is de volgende bijdrage tot de discussie, van Bogusław Lesnodorski, over de nieuwe stijl in het Poolse economisch en maatschappelijk leven. Voor veel wetenschappelijke werkers is dit nieuwe, dat tot uiting komt in planvorming en groepswerkzaamheid een belangrijke kwestie; zij vrezen, dat die groepswerkzaamheid en de collectieve methoden, die de grondslag vormen van een rationele planning, tot beperking of zelfs tot een volkomen lamleggen van de individualiteit van de geleerde, zullen leiden.
De schrijver haalt dan een uitspraak aan van de beroemde Amerikaanse physicus en Nobelprijswinnaar Bridgman, die op treffende wijze aan deze gedachten uiting heeft gegeven. Bridgman meent, dat de belangrijkste voorwaarde voor zijn welslagen gelegen was in de vrijheid van onderzoek, die hij genoten heeft. „Niemand," zo schrijft hij, „heeft mij ooit suggesties gegeven in verband met mijn onderzoek. Als ik mij bij mijn program van onderzoek consequent aan de richtlijnen gehouden heb, dan heb ik mij die consequentie van program geheel vrijwillig opgelegd. En ik geloof, dat dit de eigenlijke bron van de duurzaamheid van dit programma was."
Lesnodorski stelt hier, en o.i. volkomen terecht tegenover, dat het veeleer arbeidsprestatie en talent geweest zijn, die Bridgman in staat gesteld hebben zulke prachtige resultaten te bereiken. En arbeidsprestatie én talent kunnen slechts dan rationeel en productief benut worden, wanneer er een weloverwogen plan aan voorafgaat. De Amerikaanse physicus maakt zich zeer bezorgd: „Als ik in de toekomst kijk, verontrust het mij, dat voor individueel werkende geleerden steeds minder plaats is." Lesnodorski erkent, dat eenzelfde gedachte ook onder Poolse geleerden nog vaak voorkomt, maar hij meent, dat het antwoord eenvoudig is. Juist een weldoordacht plan en een rationele vorm van samenwerking scheppen de mogelijkheid de geestelijke kwaliteiten van iedere wetenschappelijke werker te benutten. Als voorbeeld van zo'n succesvolle groepsarbeid noemt hij het onderzoek naar de oorsprong van de Poolse staat, dat door Poolse praehistorici en historici is ondernomen, waarbij bijzondere aandacht werd besteed aan een planmatige werkwijze.

P. E.

Een groep deelnemers van het wetenschappelijke congres

Leon Schiller:

Kanttekeningen bij Moniuszko's „HALKA"

✶

De opera „Halka" van Moniuszko is één der uitzonderlijke werken, die ontstaan zijn in het tijdperk van de Lente der Volken en die de geest van die tijden, welke gekenmerkt zijn door de ideologie van de toenmalige democratie, weerspiegelen. Dit is niet slechts de verdienste van het libretto, dat geschreven werd door de revolutionaire „volks"-dichter Włodzimierz Wolski. Bij een diepere analyse komen wij tot de overtuiging, dat het de componist Moniuszko is geweest, die de zekerste ideale waarden van dit revolutionaire tijdperk geaccentueerd en voor het toenmalige auditorium begrijpelijk heeft gemaakt.

Men is gewoon de betekenis en het nationale belang van „Halka" te schatten uit het oogpunt van Moniuszko's latere scheppingen, dus uit de tijd, toen hij een sympathiek standpunt innam tegenover het hele Pools verleden, tegenover het oud-Poolse in al zijn manifestaties, tegenover oude tradities en normen, kortom tegenover het tijdperk, dat met zekerheid het verval van het rijk aankondigde, het tijdperk van verdrukking door het grootgrondbezit, van grenzenloze ellende, van de schatplichtige boeren, terwijl deze treurige historische waarheid op idealistische, idyllische wijze werd belicht. Heden weten wij, dat de kunstenaar dit met politieke oogmerken gedaan heeft dat hij, door de gemeenschap, die zuchtte onder drie bezettende machten, beelden uit het glorieuze, kleurige, rijke verleden voor ogen te brengen, in het volk de drang naar vrijheid, de wil onder het juk der bezetters vandaan te komen, wakker riep. Deze tendenties, die men ook aantreft in vele andere theaterstukken, welke de censuur der bezetters toeliet (b.v. luchtige komedies over het oude Polen, volksstukken, vaudevilles, gebaseerd op ouderwetse gegevens) traden in Moniuszko's opera's „Het Spookslot", „Verbum Nobile" „De Grafin" op de voorgrond. In deze artistiek wellicht rijpste opera's vinden wij als hoofdmotief een sympathie voor het adellijk verleden, dat voor de componist, evenals voor sommigen van zijn librettoschrijvers, hetzelfde betekende als onafhankelijkheid.

Genoemde werken zijn niet ontbloot van een patriottische vrijheidsgedachte, in de goede zin des woords. Zij bezitten evenzeer sociale tendenties; deze zijn niet reactionnair, maar zij lopen toch over de wantoestanden van die tijden, over de ellende der boeren heen, ze verhullen de maatschappelijke toestanden in een idyllisch „*treuga dei*", en wel hierom, daar alle Poolse opstanden helaas plaats vonden met geringe medewerking van de plattelandsbevolking, wier menselijke en burgerlijke rechten hoogstens op papier bestonden bij sommige politieke programma's, zonder echter ooit de basis voor actief verzet te vormen, daar dit streven voor haar minder belangrijk was dan de zaak van de politieke zelfstandigheid.

In dit opzicht vormt „Halka" een uitzondering. Het is een werk met een scherp omlijnde sociale strekking, een werk, welks schepper duidelijk aan de zijde van het volk staat en de zedelijkheid van dit volk stelt tegenover de immoraliteit der heersende klasse. Ten tijde van het ontstaan van dit werk begrepen slechts weinigen de sociaal-revolutionnaire stroming, die er van uitging. Het is interessant, dat de bekende Duitse dirigent en Wagner-vereerder Hans von Bülow wellicht het best het revolutionnair karakter van het werk inzag. Precies honderd jaar later hebben ook de Hitleriaanse muziekcritici hier de lucht van gekregen, toen tijdens het tragisch samengaan van de aanhangers van Piłsudski met de nazi's „Halka" in Duitsland werd opgevoerd. Uit hoffelijkheid tegenover een bevriend(!) volk kon men de belangrijkste Poolse opera die veel artistieke waarden bezit, niet verbieden, maar de critici drukten vrij scherp hun voorbehoud uit, waar het de ideologische kant van het werk betrof.

De revolutionnaire „Halka" bezit in Polen geen toneeltradities. Met dit probleem heeft dan ook niet slechts de gehele muziekwereld zich bezig gehouden, maar ook allerlei andere kringen hebben zich voor dit werk geïnteresseerd. Van het ogenblik af, dat „Halka" zegevierend haar intrede deed in alle Poolse theaters, is zij behandeld als een nationale opera, dwz. als een opera, die als het ware het volkskarakter tot inhoud heeft in haar polonaises, mazurka's, góralendansen, doemka's religieuze liederen e.d. De beslissende factoren waren hier de prachtige adellijke costuums, evenals in de satirische comedies van Fredro en in vele andere stukken over oud-Poolse onderwerpen. In de loop der jaren is „Halka" een representatief werk geworden, dat opgevoerd werd bij de aankomst van monarchen der bezettende mogendheden, waarmee toegestane nationale feestelijkheden werden ingeleid, een werk dat in tussenoorlogse perioden tot vervelens toe werd vertoond aan de buitenlandse diplomatie. Bij zulk een banale, afgezaagde opvatting werd de maatschappelijke kant van het werk volkomen buiten beschouwing gelaten. De toeschouwer was er zich geen moment van bewust, dat de fraai dansende, in gestyleerde costuums geklede boeren eigenlijk een troep armoedzaaiers in herendienst waren, afgebeuld, hongerend, overgeleverd aan de genade en ongenade van een grootgrondbezitter. Alle ironische schimpscheuten, gericht aan het adres der magnaten, werden, misschien zonder opzet, gecamoufleerd; het schuim van de kleine adel, dat kruipt voor de grote heren, maar geen spoor menselijkheid toont jegens het arme boerenmeisje, werd mooi voorgesteld. De liefde van Halka voor Janusz werd hoogst oppervlakkig behandeld, terwijl er vooral te weinig nadruk werd gelegd op de vurige gevoelens van zijn kant, die stukgeslagen werden tegen een muur van standsvooroordelen. Zulk een conceptie, die slechts zorg besteedde aan het decoratieve of vocale element, sloot meer diepgaande regie en spel uit, alles zonk weg in de gewone banaliteiten en conventies van een gewone opera. In niet geringe mate heeft de dramatische structuur van de Warszawse „Halka", die zeer afwijkt van de Wilno'se, welke, zoals bekend, tien jaar eerder is opgevoerd, aanleiding gegeven tot wanbegrip.

De Wilno'se „Halka" had twee bedrijven. Het eerste bedrijf eindigde met een zeer sterke finale, waarin Halka en Jontek verjaagd worden uit het paleis van

de stolnik (hoge ambtenaar). Het tegenwoordige derde en vierde bedrijf vormden een onverbrekelijke eenheid. Kan men zich nog verenigen met de in de Warszawase „Halka” ingelaste nieuwe aria’s, en zelfs met de op advies van vakmensen voor het toneeleffect ingevoegde balletdansen: knappe mazurka’s en góralendansen; volkomen onaanvaardbaar is de afsluiting van de eerste acte met een mazurka, terwijl het einde van het derde bedrijf en de scheiding tussen deze en de vierde acte door een pauze eveneens grote moeilijkheden biedt. Vooral de mazurka aan het slot van het eerste bedrijf is iets buitengewoon sjablone-achtigs, dat de dramatische lijn te niet doet. Het baatte niet, dat men deze dans met koorzang begeleidde: het klonk steeds als een inlas, als een vreemd element, dat hier storend werkte. De concessies aan operaconventies deden zowel de dramatiek als de idee van „Halka” verloren gaan.

De enkele pogingen om de enscenering van „Halka” te vernieuwen, gingen in de richting van een episch realisme, doch dit werd noch door de partituur noch door de muzikale en poëtische stijl van het werk ook maar enigszins gedekt. En zo werd bijvoorbeeld de polonaise van het eerste bedrijf, om meer leven in de actie te brengen, voorzien van een reeks komische détails, die bij de aanvankelijke koorzang niet aanwezig waren. In de derde acte, waarboven zich de wolken van de hartstocht van het volk, van het onweerstaanbaar naderend onheil samentrekken, werden de scènes, die een felle aanklacht waren van de boer in herendienst, doorvlochten met realistisch-komische inlassen; de góralendansen moesten worden uitgevoerd door volgens de houtsneden van Skoczylas of de schilderijen van Stryjeńska gestyleerde rovers (harnassen); de adel stelde één zeer harmonische groep voor en wat dies meer zij. Een groot wanbegrip school ook in de opvatting aangaande de decoratie van de opera. Zij werd òf opgevoerd in conventionele, perspectieve decoraties van het oudste type, die niets Pools hadden en die gebruikt werden in allerlei andere opera’s, terwijl men de kwestie der enscenering als het ware buiten beschouwing liet, en slechts waarde hechtte aan de muzikale schoonheid, òf zij werd verplaatst in een, zowel artistiek als theatraal, ongebreideld realisme, waarbij het toneel werd gevuld met overbodige, nietszeggende, dramatisch onnodige plastische, zelfs driedimensionale figuren, wat men waarschijnlijk deed naar het voorbeeld van de Duitse hofopera’s in Meinigen, of ook van de Parijse opera. Men wist geen middenweg te vinden tussen de schone conventies der oude opera, welke zowel uit de partituur als uit het libretto spraken, en het realisme, zoals de aard van het drama, de stijl van het werk en de regie dit eisten.

Heden valt het ons veel gemakkelijker, een passende scenografische omlijsting voor „Halka” te vinden. Dit soort opera’s behandelen wij, wat de enscenering betreft, niet anders dan dramatische gedichten, waarvan het realisme zekere duidelijk bepaalde afmetingen en grenzen bezit. Wij weten immers, dat men de tragedies en komedies van Shakespeare niet naturalistisch kan opvoeren en een reusachtige hoeveelheid beschrijvende bijzonderheden, die de actie en de gedachtengang van het drama verdrukken en verduisteren, moet vermijden. Wij weten, dat het onzinnig is te zoeken naar naturalistische motieven voor zekere operaconventies, zoals bv. het repeteren van een hele serie zinnen.

Het is onzinnig de schoonheid van een aria of duet te verminken door middel van allerlei zeer „levensgetrouwe” bewegingen en houdingen, of door aan momenten met een sterk uitgesproken, muzikaal pathetisch effect, een gewoon karakter te geven. Wij achten het aan de andere kant overbodig het theatrale van opera’s te veel te onderstrepen en de toeschouwer elk ogenblik voor ogen te houden, dat hij in een theater zit en niet een tafereel uit het leven aanschouwt. Het is al te gemakkelijk en reeds zeer afgezaagd zijn toevlucht te nemen tot een of andere persiflage of overdreven kunstzinnige stylering.

Voor de hedendaagse ensceneur en scenograaf bestaat er een middenweg tussen beide eenzijdigheden. Waarachtig en reëel moeten alle processen zijn, die door het muzikale drama heenlopen, alle conflicten, tussen de onderling strijdende maatschappelijke groepen moeten tot hun recht komen. Zulk een ware voorstelling van zaken dient men slechts op grond van de partituur op te bouwen, waarbij men deze conscentieus tot op de bodem moet peilen en de stijl ervan moet ontleden.

Het voorbeeld van een opera-acteur, die realistisch was en zich tegelijk streng hield aan de partituur en de stijl van het werk, was de grote Schalapin. Zijn spel was realistisch, zeer rijk aan uitdrukkingsmiddelen, het bleef echter steeds binnen de ijzeren grenzen van rhythme, dynamiek en structuur van de muziektekst. De experimenten van Nemirowitsj-Dantsjenko en Stanisławski hebben bewezen, dat het mogelijk en gewenst is deze zelfde methodes toe te passen in concertzalen en schouwburgen, en dat dit geschiedt zonder de innerlijke stijl van het werk schade te berokkenen. Wat de decoratie en costumering betreft, zijn wij verre van enigerlei archaeologisch-historische reconstructies der Meinigers, of van de met realistische détails en door de partituur niet gedekte ensceneringen overladen reconstructies van het toenmalige Petersburgse Muzikale Drama. Wij zijn daarentegen, wederom met het voorbeeld van het Sowjet-toneel voor ogen, bereid de actualiteit van een gegeven werk te beschouwen uit het oogpunt der schilderkunst van die tijd, een realistische schilderkunst, voor zover dit stuk bij uitstek realistisch is, een schilderkunst, die de natuur meer vereenvoudigt, indien wij in de muziek-dramatische tekst zulke vereenvoudigingen aantreffen of indien het belang van het stuk zulke vereenvoudigingen eist.

Te oordelen naar de theaters, die ik tijdens mijn kort bezoek aan Moskou in 1948 heb bezichtigd, heeft de Sowjet-scenografie een uitstekende oplossing gevonden bv. voor de ensceneringen van de komedies van Ostrowski. De decoratie en costumering zijn realistisch, men heeft hier het realisme echter bezien uit het oogpunt van de prachtige Russische genreschilderkunst uit de tijd van de grote komedieschrijver. Alle scènes van „Het Laatste Offer” zijn, ondanks het ongemeen rijke en vindingsrijke spel der acteurs, aaneengeregen tot een reeks bewegende genre-beelden, die altijd voortreffelijk van lijn en kleur zijn samengesteld. Dergelijke kwaliteiten legt de decoratieschilder Williams aan de dag. Zijn „Assepoester” is een hele suite van taferelen, welke bezield zijn door de barokschilderkunst en het baroktheater. Ondanks een zekere stylering, ondanks bewust geaccentueerde balletconventies, ontroert het schouwspel door zijn gevoelvolle inhoud, zijn eenvoud en schoonheid. Hoe ver staan wij af van de formistische praeparaten uit de tijd vlak na de oorlog, de stylering van Reinhardt, Meyerhold of het Russische emigrantenballet.

De hier in het kort besproken voorbeelden kunnen de ensceneurs van „Halka” de weg aangeven op het terrein der scenografie. Men moet deze opera bezien met de ogen van de toenmalige schilders. Er kunnen decoraties zijn, vooral als het om achtergronden (perspectieven) gaat, mits uitgevoerd met perspectieftechniek. De geschiedenis van het theater gaat prat op uitstekende perspectivische decoraties, van het XVIII-eeuwse baroktheater tot het romantische toe. Wij noemen slechts meesters der perspectivische decoratie als de Ribbiens, de familie Sachetisch, de Quali’s en hun navolgers. Prachtige werken in deze

trant zijn geleverd door het Franse romantische theater uit de tijd van Alexandre Dumas père, Victor Hugo en de in de recensies van Théophile Gautier bezongen opera's van Meyerbeer.
„Halka" eist een romantische decoratie, het is immers een typisch romantisch werk. De toepassing van perspectivische techniek in dieptebeelden dwingt ons heden niet, om in de eerste plaats gebruik te maken van zijcoulissen, van op een plat vlak geschilderde bomen met doorschijnende, op netten geplakte kruinen, of van eveneens tweedimensionale requisieten, waarachter men duidelijk de aanwezigheid van houten steunen en stutten voelt. Heden kunnen wij plastisch bomen vervaardigen met weelderige kruinen en forse stammen, wij kunnen het niveau van het toneel regelen, wij kunnen met behulp van de factuurtechniek aan alle requisieten dikte en plastiek geven. Tenslotte kunnen wij, wat het langrijkste is, al deze elementen tot een uit schildersoogpunt harmonisch geheel maken, hetzij volgens een gekozen voorbeeld, hetzij naar het model van de schilderkunst uit de gegeven tijd. Na historisch materiaal verzameld te hebben voor „Halka": voor de architectuur van het adellijke slot, de volksbouwkunst, de plaatsing van handelingen in bepaalde streken van Polen, na een beslissing te hebben genomen voor de periode van de costuums der edellieden en de aard der volksklederdrachten, moeten wij uit dit ruwe materiaal een schouwspel maken, dat niet slechts het histroisch moment voorstelt, waarin zich de handeling van het stuk afspeelt, maar ook de poëtische en muzikale stijl van Wolski en Moniuszko. Er mag hier dus niet meer realisme zijn dan zich beide kunstenaars konden wensen en niet meer folklore dan Wolski en Moniuszko, die tot op zekere hoogte nog thuishoorden in het conventionalisme van volksidyllen en adellijke gesprekken, konden geven. Deze ganse bepaling van de muzikale en dramatische stijl van „Halka" houdt niet in, en hoeft ook niet in te houden, dat wij geen scherp oog zouden hebben voor de sociale strekking van het werk.
Men moet de opera begrijpelijk maken voor de hedendaagse toeschouwers, voor het hedendaagse volkspubliek.

Korte berichten

Litteratuur

Nadat er een zekere stilstand is geweest in de uitgave van boeken, omdat er op zeer grote schaal uitgaven van schoolboeken was voorgeschreven, heeft het „comité ter verbreiding van het boek" nu de uitgave van 253 Zloty-werken aangekondigd. In deze nieuwe serie zullen binnenkort verschijnen: 2 delen novellen van Orzeszkowa en van deze zelfde schrijfster de roman „Bene nati", verder 2 delen novellen van Prus e.a.
Reeds is een geïllustreerde uitgave verschenen van Miekiewicz: Pan Tadeusz en van ander werk van Orzeszkowa. Elk van deze werken zal verschijnen in een oplage van 50.000 exemplaren.

Het touristenverkeer neemt toe

7 millioen Polen hebben dit jaar langere en kortere vacantiereizen gemaakt. 180 berghutten werden door 1.5 millioen gasten bezocht, terwijl er 400.000 overnachtten in de touristenherbergen. Met deze drang naar reizen wordt rekening gehouden. Er worden meer berghutten gebouwd, en tandrad- en zweefbanen aangelegd. De gelegenheden voor het overnachten, zijn van 7000 op 10.000 gebracht. Maar ook in schone landschappen zonder bergen, of in steden met een interessant verleden, zal er gelegenheid zijn om te vertoeven. In Warszawa wordt een hotel gebouwd met 1000 bedden, van alle moderne gemakken voorzien.
Naast het verlangen van de Poolse reiziger, van de natuur te gaan genieten, zal hij ook in de gelegenheid worden gesteld met eigen ogen alles te aanschouwen, wat in deze tijd tot stand is gebracht.

400 vaste dorps-bioscopen

Reeds einde September waren er 400 vaste dorps-bioscopen in gebruik genomen. Binnenkort zullen het er 600 zijn. Tot 1955 zijn er in het 6-jarenplan 3300 opgenomen.

3 nieuwe documentaire films

In de Poolse bioscopen gaan 3 nieuwe documentaires draaien: „Een van velen", „Brief aan de redactie" en „Nieuwe kunst".
In Moscou werden de Poolse amusementsfilm „2 Brigades" en de documentairefilm „Julian Marchlewski" en „Het Antwoord" gedraaid.

Beeldende kunst

Te Kraków stierf de bekende schilder en beeldhouwer Prof. Wojciech Weiss, die zowel in Polen bij Matejko als te Parijs gestudeerd had, waar hij op een internationale tentoonstelling met een gouden medaille werd onderscheiden.

Kopernicus-museum

Een Kopernicusmuseum is geopend te Frombork, waar de Poolse geleerde in 1545 gestorven is. De stad Torun heeft zijn geboortehuis aldaar ingericht als gedenkplaats. In de universiteitsbibliotheek aldaar bevindt zich het enige exemplaar van een landkaart van Polen eigenhandig door Kopernicus getekend.

„Die Sonnenbrucks" in Parijs, Helsinki en Praag

Het meest gespeelde tijdstuk van Europa „die Sonnenbrucks" dat reeds in talloze theaters van Duitsland en andere landen opgevoerd is, en op dit ogenblik door de DEFA verfilmd wordt, heeft zojuist in Parijs, Helsinki en Praag zijn premiere beleefd.
Leon Kruczkowski, schrijver van dit successtuk (voor het Korea-hulpfonds heeft hij 7500 Zloty, ongeveer 1900 Dollar, gegeven) was door het Parijse theater „Verlaine" uitgenodigd, de premiere van zijn stuk bij te wonen, maar hij kon hieraan geen gevolg geven, daar de Franse legatie te Warszawa hem het reisvisum naar Frankrijk weigerde.

Poppentheater te Zakopane

Binnenkort zal te Zakopane een Poppentheater worden geopend, waaraan verschillende schrijvers en andere kunstenaars zullen medewerken.

Nieuwe sprookjes-films

„Voor een beter Morgen" heet de nieuwe sprookjesfilm in de arbeidersstudio te Katowice geproduceerd. Deze studio heeft reeds vier andere filmpjes gebracht: „Was het een droom?", „Troktor A-1", „De weg" en „De wolf en de beer". Binnenkort gaat men 2 nieuwe sprookjes verfilmen. Deze arbeidersstudio gaat zijn productie en zijn staf van medearbeiders uitbreiden van 40 op 100 man, de meesten zijn geen beroepskunstenaars maar arbeiders, die midden in de productie staan.

Wetenschap en Onderzoek

Poolse chirurgen zullen voortaan bij de toediening van aether-narcosen in plaats van de tot nu toe gebruikelijke kap, die het nadeel heeft, van schadelijke opeenhoping van kool-dioxyd, een nieuw apparaat gebruiken, dat door een student in de medicijnen te Warszawa is geconstrueerd. Bij dit nieuwe apparaat geschiedt het dichthouden van de kaken mechanisch. Door het aanbrengen van een speciaal reservoir blijft de aether zonder verlies door verdamping of door chemische verandering steeds bruikbaar. Na een succesvolle proefneming wordt set nieuwe narcose-apparaat nu in serie geproduceerd.

Speciale kliniek voor de behandeling van endocarditis

Endocarditis (ontsteking van de hartkleppen), een tot voor kort voor ongeneselijk gehouden aandoening, wordt tegenwoordig in een nieuw opgerichte speciale kliniek in Kraków met succes behandeld.

De beginselen van de Neurenbergse processen zijn onaantastbaar

Dr Lachs sprak in de Juridische Commissie van de U.N.O. de volgende rede uit.

„Geen land heeft het recht, de volledige geldigheid van de richtlijnen der Neurenbergse processen in twijfel te trekken. De aanvalsoorlog is al door het Kelloggpact in 1928 tot misdaad verklaard en het statuut van het Neurenbergse tribunaal betekent dus niet anders dan een logische consequentie van het Kelloggpact. Neurenberg is een historische les en een waarschuwing voor de toekomst," zo besloot Dr Lachs.

Deze rede van Dr Lachs vormde de afsluiting van een debat over de formuleringen van de Neurenbergse beginselen, d.w.z. over de aanvaarding van de daarin opgenomen definitie van het begrip aggressie en van de verklaring, waarin het voorbereiden en voeren van een aanvalsoorlog tot een internationaal misdrijf gestempeld wordt. Op grond van een aanvullende motie van de Poolse vertegenwoordiger werd het ontwerp over de wijziging van de Neurenbergse beginselen aan de regeringen der U.N.O. leden ter goedkeuring voorgelegd.

Poolse piano's voor Zweden

Uit Zweden zijn grote opdrachten voor „Calisia"-piano's binnengekomen, waarvan de productie in de centrale instrumentenfabriek in Kalisz eerst enige maanden geleden is begonnen. Reeds op de najaarsbeurs in Bulgarije en ook op de industrietentoonstelling te Stockholm hadden de „Calisia"-piano's de aandacht der vakmensen getrokken, vooral daar zij zich ook lenen voor concertgebruik.

Nieuwe vindplaats van kali ontdekt.

Een nieuwe vindplaats van kali is ontdekt in Kujawien en wel op grond van de systematische onderzoekingswerkzaamheden, die door het geologische nderzoekinstituut van Warszawa in het kader van het zes-jarenplan werden uitgevoerd.

Polen bouwt Sowjet-Russische modellen

Tegenwoordig wordt in Polen een electrisch bestuurde, automatische puinruimmachine vervaardigd — zoals voor het eerst bij de bouw van de Moskouse ondergrondse in gebruik werd genomen. Hetzelfde is het geval met de onder de naam „eendensnaval" bekend geworden Dombasskolenfrelsmachines, nadat de Sowjet-Unie alle technische materialen voor de bouw van zulke machines ter beschikking had gesteld.

Zoals bekend heeft de Sowjet-Unie Polen ook al het technisch materiaal en de benodigde inrichting voor de nieuwe staalfabriek van Nowa Huta benevens de noodzakelijke uitrusting voor de modernisering van de Poolse mijnbouw geleverd. Deze leveringen hadden plaats in het kader van de Pools-Sowjet-Russische overeenkomst over de technisch-wetenschappelijke samenwerking.

België, een natuurlijke handelspartner van Polen

Intreerede van de nieuwe Belgische gezant te Warszawa

In België, waar men de arbeid hoogacht, verbaast zich niemand meer over het geweldige werk van de wederopbouw in Polen, dat een nieuw bewijs is van de voortreffelijke eigenschappen van het Poolse volk," zo verklaarde de nieuwe buitengewone Gezant en gevolmachtigde Minister van België in Warszawa, Fernand Justice, bij gelegenheid van de overhandiging van zijn geloofsbrieven aan Staatspresident Bierut.

„Het is mij bijzonder aangenaam," zo ging de Gezant verder, „er op dit ogenblik aan te herinneren, dat beide landen elkaar economisch aanvullen en dat zowel Polen als België, die reeds een gunstig handelsverdrag afgesloten hebben, op het gebied van de goederenruil slechts voordeel kunnen hebben van een verdergaande toenadering."

President Bierut antwoordde de Gezant, dat de waardering voor de wederopbouw van Polen van de zijde van het Belgische volk, welks land eveneens door de oorlog geteisterd was, hem oprecht verheugde. Hij was ervan overtuigd, dat het Belgische volk, dat vele malen het verwoestende geweld van de oorlog had moeten ondervinden, evenals het Poolse volk verontrust moest zijn door de plannen tot het doen herleven van het neo-Hitlerse militairisme.

Bij zijn voortdurend streven naar de uitbreiding der vreedzame betrekkingen tussen de volkeren hecht Polen de grootste waarde aan het handelsverkeer met België en hoopt op een ongestoorde ontplooiing hiervan.

Modernisering van de zaagmolens

Sinds 1948 is er weer een grote vooruitgang in de houtsnijwerk-productie in Polen. Verder worden de zagerijen gemoderniseerd. De grotere zagerijen zullen voorzien worden van droogmachines. Hout, dat gebruikt wordt om te bouwen, zal door nieuwe methoden tegen verrotting worden beveiligd.

Lucifersindustrie, de jongste export voor Polen

De lucifers-productie heeft gelijke tred gehouden met de behoefte. Niet alleen dat de aanmaak 3 maal zo groot is als voor de oorlog, maar voor het eerst is het in Polen een tak van export-industrie geworden. Vanaf het begin van het afgelopen jaar werken de bestaande fabrieken op volle kracht. De hoge lucifers-prijzen van voor de oorlog maakten het voor *de* armen onmogelijk hiervan gebruik te maken, zodat er maar 16 doosjes per jaar per man werden gebruikt, (in Frankrijk 48, en in Engeland en de Sowjet-Unie 50 doosjes per man per jaar). Nadat de staatslucifers-industrie het Zweedse monopolie heeft uitgeschakeld, is de prijs van de lucifers nu aanzienlijk gedaald.

Zalmvangst in Polen

Elk jaar houdt men in Polen in October—December een campagne voor de zalmvangst, door het winnen van de bevruchte kuit, hetgeen een verhoging van de zalmvoorraad ten gevolge heeft.

Daar de zalm op zijn weg door de rivieren vaak heel lange afstanden moet afleggen naar de plaats waar hij gaat kuit schieten (soms wel 1000 km.) en daarbij talloze hindernissen ontmoet, komt er slechts een klein deel aan op de natuurlijke plaats voor het kuitschieten, en is er overal onder weg gelegenheid de kuitschietende zalm te vangen, met netten of door het leggen van een dam. Vervolgens wordt de zalm naar verschillende plaatsen langs de rivier gebracht tot het voorjaar, d.w.z. tot de tijd dat de jonge visjes geboren worden, die dan weer in nieuwe broedinrichtingen worden uitgezet.

Voor het eerst na de oorlog heeft deze zalmvangst ook plaats aan de Oostzeekust.

Toename van export en productie

Polen als jachtgebied.
Polen heeft ongeveer 27.000 jachtvelden. In deze gebieden leven naar de laatste berekeningen 27.500 herten, 85.000 reeen, 38.000 wilde zwijnen, 1.2 millioen hazen, 210.000 wilde konijnen, 1 millioen patrijzen, 1 millioen wilde eenden, 34.500 fazanten, en 65.000 geiten. Jaarlijks worden hiervan voor binnen- en buitenland ongeveer 12 millioen kg. vlees van buitengewone waarde verkregen.
De bodem en het klimaat van Polen begunstigen de ontwikkeling van de jacht. De herten uit Masuren, Bialowieza en uit de Westkarpathen zijn beter dan waar ook in Europa, en de reeën zijn buitengewoon zwaar. De schade, aangericht door de wilde zwijnen wordt dubbel en dwars vergoed doordat men in de maag van elk zwijn ongeveer 8000 schadelijke insectenlarven vindt; 2 tot 8 van de larven zijn in staat een vierkante meter bosoppervlakte kapot te maken. De patrijs verdelgt de aardappelinsecten.

Perspectief van de veeteelt in Polen

3 millioen paarden, 9.5 millioen horenvee en 3.8 millioen schapen, dat is de veestapel, die het 6-jarenplan zich als einddoel heeft gesteld.
Een zo grote vermeerdering (169% van de tegenwoordige veestapel) is alleen mogelijk, doordat men dadelijk na de oorlog op buitengewoon organisatorische wijze te werk is gegaan. Het toepassen van de allernieuwste methoden maakte, dat de veestapel in 49 reeds 12% hoger lag dan voor de oorlog.
In vergelijking met 1938 zal de hoornveestapel een millioen hoger en het aantal schapen verdubbeld zijn. Het aantal paarden daarentegen, zal, door de mechanisering van de landbouw verminderen met 150.000 stuks. Gelijke tred met de uitbreiding van de veestapel zal de verbetering van de kwaliteit van het vee houden. Het gewicht van het slachtvee zal 4% hoger liggen en het melkgewin per koe 27% hoger. Bij het opvoeren van de kwaliteit van het vee zal nauwkeurig worden onderzocht, waar het vee het beste gedijt en welk voer het dient te krijgen, om eerste klasse stamvee te worden.

Ontwikkeling van de kolenvoorziening in Polen

100 millioen steenkolen, d.i. 3.7 t. per hoofd zal Polen aan het einde van het 6-jarenplan (1955) opbrengen. Het afgelopen jaar mag als een gunstig voorteken worden beschouwd. Dit jaar was het vastgestelde arbeidsquantum binnen 11 maanden voltooid. Terwijl het cijfer in 1929 46.2 millioen ton bedroeg, in 1938 echter slechts 38.1 millioen, stegen de cijfers na de oorlog van 47.3 millioen (1946) tot 59.1 millioen (1947), daarna 70.2 millioen (1948) en 74.1 millioen in 1949.
Ook de bruinkolenwinning zal zich verdubbelen in de periode 1950—'55, vooral door uitbreiding van nieuwe lagen te Kujawien. Hiermee ontstaat meteen de mogelijkheid voor uitbreiding van zuster-industrieën in dit gebied. Bruinkool zal o.a. in takken van de chemische industrie tot het vervaardigen van synthetische stoffen worden gebruikt.
Het afgraven van steen- en bruinkolen zal tot 55 bijna geheel langs mechanische weg geschieden, het transport binnen de bergwerken tot 90%, het laden zal voor twee derden gemechaniseerd zijn.
Polen exporteert 35.4% van alle kolen. Van de voor het binnenland bestemde kolenvoorraad wordt 43.5% voor de industrie, 25.6% voor verwarming (bevolking), 17.5% voor electriciteit en gas en 13.4% voor het verkeer aangewend.

Nieuw Pools wereldhoogterecord zweefvliegen.

De Poolse zweefvliegers B r z u s k a en P a r c z e w s k i, van de school voor zweefvliegers Jezow, hebben het wereldhoogterecord zowel voor eenpersoons- als voor tweepersoonszweefvliegtuigen gebroken door een absolute hoogte van 9.850 m te bereiken, waarbij Brzuska op een passagiersvlucht een zweefvliegtuig van Poolse constructie gebruikte.
Houders van het bestaande wereldhoogterecord waren de Zweed Persson met 8.050 m in een éénpersoons- en de Fransen Rousselet en Fairre in een tweepersoonsvliegtuig met 6.780 m.
Bij alle records, die in de laatste tijd door Poolse zweefvliegers behaald werden, werden de trainingsplaatsen van de Poolse Luchtvaartliga als basis gebruikt, welke liga tegenwoordig ongeveer 600.000 leden telt. Tot de werkzaamheden van de Luchtvaartliga behoort aan de ene kant de opleiding tot vlieger, die zowel modellen moet kunnen bouwen als in zweef- en motorvliegen getraind moet zijn, en aan de andere kant de popularisering van de vliegsport onder de bevolking.

Drievoudige paddenstoelenoogst belooft een record-export.

Daar Polen tot de bekendste exporteurs van paddenstoelen — gedroogd zowel als geconserveerd — behoort, verwacht men van de inzameling van dit jaar, die driemaal de geraamde hoeveelheid bedraagt, opnieuw een uitbreiding van de export. De voor dit exportartikel aangewezen onderneming „Las" heeft van de inzamelaars zowel paddestoelen — hoofdzakelijk pijpzwammen en hanekammen — als geneeskrachtige kruiden tot een totale waarde van 3 millioen zloty opgekocht.

Pools-IJslandse warenruil

Een IJslandse Handelsdelegatie, die te Warszawa verblijft, heeft deze maand een contract afgesloten met Polen, tot ruil van waren voor het jaar 1951. Polen ontvangt huiden, levertraan, haring e.a. in ruil voor kolen, zout, chemicalieën, glas e.a.

Marx en Polen

Volgens een mededeling in de Poolse couranten is kort geleden bij de uitgeverij „Kiążki i Wiedzy" een nieuwe vertaling verschenen van het eerste deel van het „Kapitaal". Ofschoon wij het boekdeel niet in handen hebben gehad, nemen we toch aan, dat aan de vertaling en uitgaaf de grootste zorg zal zijn besteed. Wij grijpen deze gelegenheid aan om iets omtrent Marx verhouding tot Polen aan een nader onderzoek te onderwerpen en we willen tevens enige woorden wijden aan de Pool, die ongeveer 70 jaar geleden een eerste Poolse vertaling van het „Kapitaal" bezorgde.

In een ander artikel in dit nummer verschenen, vestigen we er de aandacht op, dat de grote Poolse, die Rosa Luxemburg heette, het herstel van een zelfstandig Polen als een hersenschim beschouwde. Welnu, de grondvesters van het wetenschappelijk socialisme dachten daar anders over.

In het opstel van Engels, Polen Debatte in Frankfurt, heet het woordelijk „die agrarische Revolution (in Polen) ist unmöglich ohne die gleichzeitige Eroberung der nationalen Existenz, des Besitzes der Ostseeküste und der Mündungen der polnischen Flüsse." Het onverbrekelijk verband tussen deze woorden en de Yaltaeisen springt onmiddellijk in het oog.

Zouden we een zo aanstonds te citeren plaats uit Marx' briefwisseling in het kort resumeren, dan zouden we dit zo kunnen uitdrukken: „zeg mij hoe gij over de Poolse revoluties en opstanden denkt en ik zal u zeggen, hoe veel vrijheidsdrang er in u leeft." Immers deze uitspraak luidt aldus: (Briefwechsel zwischen Marx und Engels, II 157). Was mich übrigens bei meinen neueren Studien der polnischen Geschichte décidément direkt für Polen entschieden hat, ist das historische Faktum, dasz alle Revolutionen seit 1789 ihre Intensität und Lebensfähigkeit ziemlich sicher an ihrem Verhalten zu Polen messen. Polen ist ihr auswärtiger Thermometer.

Deze belangstelling voor de Poolse aangelegenheden was zelfs zo sterk dat Marx met het voornemen rondliep een werk over de Poolse opstand uit te geven. Hij wil deze van politiek standpunt bestuderen en hij hoopt, dat Engels er militaire beschouwingen aan zal vastknopen.

In een brief (Briefwechsel III 130-131) geeft hij in grote lijnen aan, hoe hij zich deze samenwerking voorstelt. Helaas is er van de uitvoering van dit plan niets gekomen. Het is niet het enige geconcipieerde werk, dat beide meesters niet konden voltooien.

Nog bij een andere gelegenheid komt de Poolse quaestie ter sprake.

Lassalle stuurt Marx in 1859 een exemplaar toe van zijn pas geschreven drama Franz von Sickingen. Marx toont zich (met enige restricties) in zoverre aesthetisch voldaan over Lassalle's dramatische eersteling, dat hij hem prijst om zijn verstechniek en psychologisch uitbeeldingsvermogen, doch het tragische kan bij Lassalle niet tot zijn recht komen, wijl von Sickingen de representant is van de pseudo-revolutionaire adel en niet als Thomas Münzer de vertegenwoordiger van de revolutionaire boeren. Münzer's ondergang zou dus tragisch bij uitnemendheid te noemen zijn, niet die van Sickingen. En bij deze vaststelling trekt Marx een parallel tussen de in beweging gekomen Duitse adel van het midden der 16e eeuw en de Poolse adel van 1831.

Bewijzen ten over dus van Marx' belangstelling voor de Poolse aangelegenheden die met nog vele andere te vermeerderen waren.

Laat ons thans nog een wijle blijven stilstaan bij de man, die de eerste Poolse vertaling van het Kapitaal publiceerde — Ludwig Krzywicki.

Deze Ludwig Krzywicki heeft een eervolle plaats ingenomen onder de eerste aanhangers van het Marxisme, welke men in het Polen van het derde kwart der vorige eeuw kan aanwijzen. Dit is te meer opmerkelijk, omdat een zijner naamgenoten de oud-minister Kazimierz Krzywicki een uitgesproken tsarophiel en anti-socialist was. Maar om op Ludwig terug te komen: In een te Warszawa verschijnend weekblad de „Głos" (De Stem) ontwikkelde Krzywicki zijn inzichten. Het is juist in verband met het boven medegedeelde omtrent de rol van de adel, vermeldenswaardig, dat de medewerkers van de Glos niet moede werden te betogen, dat zij die het nieuwe voorstonden, hun klassebelangen het zwijgen moesten opleggen terwille van de grotere gemeenschap. Als dan ook de Poolse socioloog Kazimierz Krauz onder het pseudoniem M. Luśnia onder de titel Materyalizm ekonomiczny (Het economische materialisme) een werk laat verschijnen, waarin zowel de Nationaal Democraten bestreden werden, die een nationalisme zonder klassenstrijd voorstonden, als een Rosa Luxemburg , die zoals we zagen, ieder Pools streven naar nationale zelfstandigheid verwerpt, is Ludwig Krzywicki er dadelijk voor te vinden voor dit werk een inleiding te schrijven.

Later zal Krzywicki nog krachtiger de strijd tegen de Nationaal Democraten aanbinden, als zij steeds meer en meer in Antisemitisch vaarwater geraken. In zijn Kwestja żydów (Warszawa 1913) ontrafelt hij de anti-semitische drogredenen; hij zoekt en vindt zijn medestanders ook buiten het Marxistische kamp; ongeveer gelijktijdig met zijn geschrift verschijnt het hartstochtelijk betoog van T. Lubińska „Do sumienia waszego przemawiam" (Ik spreek tot uw geweten).

Alles bij elkaar genomen, kunnen we nu wel zeggen, dat Krzywicki door zijn geestesstructuur de aangewezen man was om de vertaling van „Das Kapital" ter hand te nemen. Het is natuurlijk geenszins buitengesloten, dat de nieuwe vertaling aan hoger eisen voldoet. Krzywicki blijft echter zijn betekenis behouden voor het Pools sociale leven uit het laatst der 19e en uit het begin der 20e eeuw.

P.

Kijkje op het nieuwe gebouw van de Academie voor lichamelijke opvoeding

Het Jeugdhuis in Bielany

(De Academie van Lichamelijke Opvoeding)

Iedere bewoner van Warszawa die zelfrespect bezit moet tenminste éénmaal in de zomer op een Zondag naar Bielany gaan. Dit heerlijke oord van vermaak en ontspanning, gelegen op de hoge oever van de Wisła (Weichsel), trekt op feestdagen de werkers van de hele stad naar zich toe. Elke bewoner van de hoofdstad kent dus uitstekend dit over een 60 ha groot park uitgestrekte complex van gebouwen en paviljoens, waar zich de Academie van Lichamelijke Opvoeding bevindt.
Hier wordt in het kader van een driejarige opleiding door hooggequalificeerde gymnastiekleraren en -instructeurs les gegeven aan 400 jonge mensen: meisjes en jongens; hier vinden cursussen op korte termijn plaats voor sportleiders, organisatoren van massasport in steden en dorpen, hier zijn tenslotte kampen ingericht voor het Poolse kader bestemd voor de leiding in de verschillende takken van de sport.
De academie is één groot jeugdtehuis vol leven en drukte. De studenten, die zijn ondergebracht in internaten, verdelen hun tijd tussen onderwijs, sociaal werk, turnen, vermaak en ontspanning. Het leven van dit grote collectief, in het kader van het rooster van lesuren en allerlei andere bezigheden, stelt ieder van de leerlingen in staat zijn capaciteiten en kennis te ontwikkelen.
De jonge mensen hoeven zich geen zorgen te maken voor hun toekomst of voor een werkkring na voltooiing van hun studie, zoals dat vóór de oorlog was. In het Zesjarenplan is de behoefte aan een gequalificeerd kader gymnastiekinstructeurs berekend op 35000 personen. De hele vraag is dus, hoe en waar hen op te leiden. De Hogescholen voor L.O. te Warszawa, Kraków, Poznań en Wrocław, alsmede de tien lycea voor lichaamscultuur en de speciale opleidingscursussen dekken slechts gedeeltelijk de behoeften.
De jeugd van het eerste studiejaar aan de A.L.O., waarvan 70% uit kinderen van arbeiders en boeren bestaat, begrijpt goed, wat de staat van haar verlangt. Daarom heeft zij bij de inauguratie de gelofte afgelegd, de discipline bij de studie en bij de strijd om de beste resultaten in het onderwijs, in acht te nemen. En zij is aan het werk getogen.
Naast de theoretische en speciale onderwerpen zoals anatomie, biologie, natuurkunde, fysiologie e.a. is er 260 uur college op het gebied van de sociale wetenschappen en 80 uur over de arbeidsorganisatie op het terrein van de lichaamscultuur. Het algemene beginsel, de theorie niet los te maken van de practijk, wordt streng in acht genomen, en daarom worden de lessen aangevuld met alle soorten oefening en training.
Dit is echter niet alles. De studenten zijn verdeeld in groepen; al naar gelang hun belangstelling en liefhebberijen beoefenen zij de verschillende takken van sport, waarbij zij binnen bepaalde normen wedijveren om betere prestaties en hogere punten. Op de school heeft men voorlopig een koor, een dansclub, toneelgezelschapjes en wetenschappelijke verenigingen opgericht.
Doch dit is nog niet alles. De

jeugd sluit zich niet in de school op. Zij neemt vooral deel aan massale, sociale acties zoals het puinruimen in Warszawa of hulpacties voor het platteland bij landarbeid, terwijl het artistieke gezelschap der A.L.O. avondjes voor landarbeiders heeft belegd.
Het contact met de buitenwereld beperkt zich niet tot enkele excursies. Afzonderlijke groepen hebben het permanente patronaat op zich genomen over de in clubs en sportverenigingen gegroepeerde jeugd, door de training te leiden en wedstrijden te organiseren, terwijl zij zich oefenen in het practisch werk, dat de studenten wacht na beeindiging van de Academie.
Dientengevolge blijken de dagen te kort te zijn en moet men de tijd goed indelen. Er is geen sprake van verveling of rondhangen. Mensen die een uitstapje maken, brengen in grote getale een bezoek aan de Academie om het mooie zwembad, de sporthal, de talrijke speelvelden en gymnastiekzalen te bewonderen, en zij slaan met voldoening de sierlijke silhouetten van de jongens en meisjes gade, die, in rode costuums gekleed, door de laantjes van het park wandelen en zich op de speelvelden aan het oefenen zijn.
Uit opgevangen gesprekken der studenten leiden wij af, dat zij uitermate gesteld zijn op hun colleges en training, evenals op de resultaten van de wedijver tussen de groepen onderling; zij hebben het steeds over beoogde plannen van actie en werk. Elk ogenblik barst er gelach en vrolijk geschreeuw uit. Het „Jeugdhuis" bruist van leven en het is er blij om.
Over een jaar krijgt de Poolse sport een nieuwe lichting kadermensen, die geschoold zijn bij tegen hun taak volkomen opgewassen leiders. De zorg voor de opvoeding van de nieuwe mens, die fysisch capabel is en die is voorbereid op zijn werk en de verdediging, vindt zijn uitdrukking in een concrete activiteit.
Evenals op vele andere gebieden moet men hier inroeien tegen allerlei moeilijkheden, tegen gewoonten en vooroordelen uit de oorlog, welke lichamelijke opvoeding beschouwen als een vermaak voor snobs of mislukkelingen, en sport als „l'art pour l'art" willen laten gelden. Waar het de speciale theoretische vakken betrof, moest men geheel uitgaan van strenge wetenschappelijke beginselen; men moest in het programma vervolgens een serie colleges inlassen, en op het terrein van de sociale wetenschappen moest men de vakken zo organiseren en regelen, dat zij de jeugd zouden brengen tot en wennen aan het inzicht en het verlangen, om steeds betere resultaten te bereiken. Een van de middelen hiervoor aangewend is het prikkelen van de wedijver bij de cursisten. Gelukkig kan de Academie voor Lichamelijke Opvoeding als gevolg van de grote verdienste van het Hogeschoolwezen op het gebied van de lichaamscultuur in de USSR, steunen op goede wetenschappelijke voorbeelden.
Een der studenten drukte het aldus uit: „ik weet waarvoor ik studeer en ik weet, dat ik mij verdienstelijk zal maken."